

Projektas

PATVIRTINTA
Biržų rajono savivaldybės tarybos
2023 m. ----- d.
Sprendimu Nr. _____

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO 2021–2027 M.
PLANAS

Turinys

Naudojamos santrumpos.....	5
1. ĮVADAS.....	6
1.1. Atliekų tvarkymo teisinis reglamentavimas.....	7
1.2. Bendrieji duomenys apie Biržų rajono savivaldybę.....	9
2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SITUACIJOS APŽVALGA...9	
2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas.....	9
2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas.....	12
2.2.1. Investicinių projektų įgyvendinimas.....	12
2.2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos.....	13
2.2.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas.....	15
2.3. Komunalinių atliekų turėtojai, tvarkymo infrastruktūra.....	16
2.4. Komunalinių atliekų kiekiai.....	19
2.4.1. Mišrios komunalinės atliekos.....	21
2.4.2. Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas.....	22
2.4.3. Biologiškai skaidžių (žaliųjų atliekų, maisto atliekų) tvarkymas.....	24
2.5. Visuomenės švietimas ir informavimas.....	25
2.6. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos esamos situacijos apibendrinimas, stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė.....	26
2182 tonų;.....	28
3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA 2021-2027 m.....	33
3.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės 2021-2030 metams.....	33
3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.....	36
3.3. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai.....	38
3.4. Komunalinių atliekų srautų tvarkymo ateityje vertinimas.....	39
3.4.1. Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas.....	43
3.4.2. Biologinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas.....	44
3.4.3. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas.....	47
3.4.4. Kitų komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas.....	48

3.4.5.	Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas...	50
3.4.6.	Šiuokšlinimo mažinimo priemonės.....	50
3.5.	Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas.....	51
4.	BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO PRIEMONĖS	52
4.1.	Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021-2027 m.....	52
4.2.	Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai.....	65

Lentelės ir paveikslai

1 lentelė.	Būstų pasiskirstymas Biržų rajono savivaldybėje.....	9
2 lentelė.	PRATC akcininkai ir jų dalys.....	11
3 lentelė.	Komunalinių atliekų surinkimą Biržų rajono savivaldybėje vykdančių įmonių sąrašas.....	11
4 lentelė.	Sudarytos sutartys su gamintojais ir importuotojais arba joms atstovaujančiomis organizacijomis.....	12
5 lentelė.	Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.....	14
6 lentelė.	Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių išsidėstymas.....	16
7 lentelė.	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA) infrastruktūros parametrai, 2021 m. .	17
8 lentelė.	Biržų rajono savivaldybės sprendimas dėl mišrių ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių išdėstymo.....	17
9 lentelė.	Biržų rajono savivaldybėje esanti atliekų perkrovimo stotis ir jos pajėgumai.....	18
10 lentelė.	Panevėžio MBA įrenginių charakteristikos.....	18
11 lentelė.	Biržų rajono savivaldybėje susidariusių komunalinių atliekų kiekis, t.....	19
12 lentelė.	Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui; t/metus.....	19
13 lentelė.	Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų Biržų rajono savivaldybės mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys 2020 m., procentais.....	20
14 lentelė.	Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus.....	21
15 lentelė.	Panevėžio MBA tvarkomų Biržų rajono savivaldybės MKA kiekiai, t.....	21
16 lentelė.	Panevėžio MBA balansas pagal savivaldybės, 2020 m.....	21
17 lentelė.	Biržų rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų sraute surinkti antrinių žaliavų kiekiai, t.....	23
18 lentelė.	DGASA surenkami atliekų kiekiai, tonos.....	23
19 lentelė.	Sutvarkytų bešeimininkių, nelegaliai pašalintų komunalinių atliekų kiekis, t.....	24
20 lentelė.	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje surinktų žaliųjų atliekų kiekiai, t.....	25
21 lentelė.	Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompostuojamų atliekų kiekis Biržų rajono savivaldybėje.....	25
22 lentelė.	MVA surinkimui naudojamų konteinerių kiekis.....	25
23 lentelė.	Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014 – 2020 m. įgyvendinimas Biržų rajono savivaldybėje.....	28
24 lentelė.	Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai.....	31

25 lentelė. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.....	31
26 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir surinkimo per KATS Biržų rajono savivaldybėje prognozė, t.....	33
27 lentelė. 2021– 2030 m. laikotarpyje susidarančių Biržų rajono savivaldybėje ir surenkamų per KATS komunalinių atliekų kiekiai pagal sudėtį, t.....	34
28 lentelė. Komunalinių atliekų kiekių ir atskiro surinkimo prognozė Biržų rajono savivaldybėje 2021-2027 m., t.....	35
29 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų, mišrių komunalinių atliekų kiekiai ir atskirai surenkamų atliekų kiekiai Biržų rajone 2021-2027 m., tonomis/gyventojui.....	36
30 lentelė. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys ir planuojamas jų įgyvendinimas Biržų rajone.....	36
31 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų srautai (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) Biržų rajone 2022-2027 m., tonomis.....	41
32 lentelė. Valstybinių komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas Biržų rajone iki 2027 m.	41
33 lentelė. Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo konteinerių poreikis ir jau įsigytos ar planuojamos įsigyti 2023 m. maisto ir virtuvės atliekų surinkimo priemonės Biržų rajone.....	46
34 lentelė. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių poreikis Biržų rajone.....	47
35 lentelė. Tekstilės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Biržų rajone.....	49
36 lentelė. Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021-2027 m. priemonės...	53
37 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų siekiamų reikšmių sąrašas.....	65

1 paveikslas. Biržų rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal teritoriją (miestas, kaimas).....	9
2 paveikslas. Vietinės rinkliavos schema.....	16
3 paveikslas. Antrinių žaliavų konteinerių aikštelių skaičius Biržų rajono savivaldybėje, vnt.....	18
4 paveikslas. Šalinamų po MBA apdorojimo atliekų kiekiai 2016 - 2021 metais (Biržų rajono savivaldybė).....	

22

5 paveikslas. Biržų rajono savivaldybėje surinktų antrinių žaliavų sudėtis, t.....	23
6 paveikslas. Surenkamų DGASA atliekų sudėtis.....	24
7 paveikslas. Gyventojų skaičiaus Biržų rajono savivaldybėje kitimo tendencijos, vnt.....	33
8 paveikslas. Planuojamos Biržų rajono komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., tonomis.....	40
9 paveikslas. Planuojamos Biržų rajono komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., procentais.....	40
10 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo srautai Panevėžio regione ir Biržų rajone, 2027 m.....	42

Naudojamos santrumpos

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
AM	Aplinkos ministerija
APVA	Aplinkos projektų valdymo agentūra
ATP	Atliekų tvarkymo planas
AŽ	Antrinės žaliavos
BA	Biologinis apdorojimas
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė
EEIJA	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
ENTP	Eksplloatuoti netinkamos transporto priemonės
ES	Europos Sąjunga
GIA	Gamintojų ir importuotojų asociacija
KA	Komunalinės atliekos
KAK	Kietasis atgautasis kuras
KATS	Komunalinių atliekų tvarkymo sistema
LR	Lietuvos Respublika
MA	Mechaninis apdorojimas
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
SA	Savivaldybių administracijos
SiGA	Statybos ir griovimo atliekos
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
TIPK	Taršos integruota prevencija ir kontrolė
PRATC	UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planas
VAPTP	Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas
MVA	Maisto ir virtuvės atliekos
ŽA	Žaliosios atliekos
ŽAKA	Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė
USAD	Užstato sistemos administratorius

1. ĮVADAS

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema – tai nuolatos besivystanti sistema. Šios sistemos vystymosi sąlygas užtikrina ES direktyvose nustatyti reikalavimai bei Valstybės mastu numatyti uždaviniai, priimti bei patvirtinti *Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane* ir skirti šiems reikalavimams įgyvendinti. Tokių reikalavimų, uždavinių nustatymas iš dalies užtikrina darnią sistemos plėtrą, tačiau kartu iškelia ir sudėtingus iššūkius atliekų tvarkymo sektorių reguliuojančioms bei šiuos uždavinius įgyvendinančioms organizacijoms. Šios organizacijos susiduria su iškeltų uždavinių įgyvendinimo sudėtingumo bei nuolatos kintančios – dinamiškos teisinės aplinkos keliamomis problemomis.

Siekiant tinkamai suplanuoti Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, išspręsti kylančias problemas bei įgyvendinti ES reglamentuotus uždavinius, kurie patvirtinti *Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane* (toliau – VAPTP), prisitaikyti prie teisinės aplinkos ir užtikrinti tinkamą, tvarų komunalinių atliekų tvarkymą rajone, buvo parengtas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metais planas*.

Pagrindinis *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m.* plano tikslas – suderinti Biržų rajono savivaldybės bei kitų Panevėžio regiono savivaldybių veiksmus, organizuojant savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius regione ir rajone bei numatant konkrečius veiksmus ir tikslus Biržų rajono savivaldybėje. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tolimesnė plėtra numatyta vystyti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, kurių svarbiausias – atliekų prevencija (susidarymo vengimas). Sekantis prioritetas – paruošimo naudoti pakartotinai, atliekų perdirbimo ir naudojimo kitais būdais sprendimų taikymas ir tik blogiausiu atveju, galimas atliekų šalinimas sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatyti atliekų tvarkymo tikslai, uždutys ir uždaviniai jiems įgyvendinti, atitinka VAPTP bei Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatytus tikslus ir uždavinius.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas pakeičia šiuo metu galiojantį *Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą*, patvirtintą 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 ir kartu nustato naujas VAPTP bei *Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane* numatytų uždavinių įgyvendinimui reikalingas priemones bei uždavinius ateinančiam 2021–2027 m. periodui.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas parengtas pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274 patvirtintus Reikalavimus regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano sudėtinės dalys:

- atliekų prevencijos ir tvarkymo būklės analizė;
- atliekų prevencijos ir tvarkymo strategija;
- atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas.

Rengiant planą, buvo naudotasi įvairiais informacijos šaltiniais:

- Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis už 2016 – 2020 (2021) metus;

- PRATC pateiktais ir viešoje erdvėje publikuojamais duomenimis (komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo rodiklių metiniai suvestiniai rodikliai, esami Panevėžio regiono ir Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planai, ir kt.);
- Duomenimis surinktais darbinių vizitų į visas savivaldybes metu.

Plane analizuojami duomenys už 2018–2020 (2021) metus. Atkreiptinas dėmesys, kad iš skirtingų informacijos šaltinių surinkti statistiniai duomenys ne visada sutapo, taip pat net to paties šaltinio, tačiau skirtingų metų informacija labai varijuoja, kas neleidžia daryti vienareikšmiškų išvadų dėl atliekų susidarymo ir tvarkymo tendencijų rajone. Viena pagrindinių duomenų nepatikimumo priežasčių – nesisteminis skirtingų atliekų srautų priskyrimas komunalinių atliekų srautui. Siekiant išvengti galimo duomenų nepagrįstumo darant prielaidas bei pagrindines išvadas, plane daugiausia buvo remtasi Aplinkos apsaugos agentūros pateiktais duomenimis. Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad nuo 2018 metų sausio 1 dienos buvo pakeista atliekų apskaitos tvarka.

Sprendimą dėl *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano* patvirtinimo priima Biržų rajono savivaldybės taryba, atsižvelgdama į PRATC, savivaldybės gyventojų ir juridinių asmenų (įstaigų ir organizacijų) siūlymus.

Vadovaujantis LR Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 patvirtintame Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos apraše numatyta tvarka, parengtam *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plano projektui*, buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV). Visuomenės informavimo procedūros atliktos vadovaujantis 2004 m. rugpjūčio 27 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1 – 455, patvirtintu Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo aprašu ir jo 2010 m. gegužės 4 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-357 patvirtintu pakeitimu.

1.1. Atliekų tvarkymo teisinis reglamentavimas

Svarbiausios ES direktyvos, reglamentuojančios komunalinių atliekų tvarkymą:

- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas;
- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų;
- 2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų su 2010 m. rugsėjo 27 d. pakeitimais;
- 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/76/EB dėl atliekų deginimo;
- 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo su 2010 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimu 413/2010 padarytais pakeitimais;
- 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų su 2009 m. kovo 11 d. , 2008 m. spalio 22 d. ir 2013 m. vasario 7 d. pakeitimais;
- 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų;
- 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP) su 2010 m. vasario 23 d. pakeitimais;

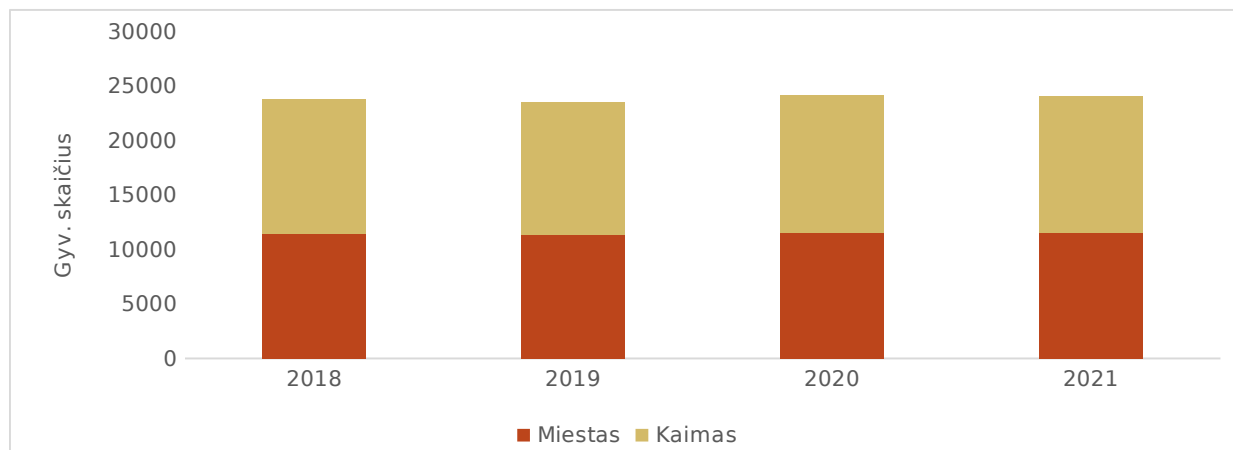
- 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo su 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/103/EB pakeitimais
- 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės;
- 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės).

Nacionaliniai teisės aktai ir kiti dokumentai, kuriais vadovaujantis plėtojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos ir rengiami bei atnaujinami komunalinių atliekų tvarkymo planai:

- Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5–75);
- Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016);
- 2022 m. birželio 1 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 573 patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas
- Atliekų tvarkymo taisyklės (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. nutarimas Nr. 217 (2011 m. gegužės 3 d. redakcija) (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2011, Nr.57-2721);
- Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2009, Nr. 121-5215);
- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029);
- Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija (Žin., 2012, Nr. 80-4149);
- Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas (1999 m. gegužės 13 Nr.VIII-1183);
- Reikalavimai regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. D1-274;
- Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 (Žin., 2004, Nr. 130-4650; 2011, Nr. 50-2431);
- Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-455 (Žin., 2004, Nr. 136-4970; 2010, Nr.53-2625).
- 2021–2030 metų Nacionalinis pažangos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“.

1.2. Bendrieji duomenys apie Biržų rajono savivaldybę

Biržų rajono savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas Lietuvos šiaurėje, Panevėžio apskrityje, Latvijos pasienyje. Centras – Biržai. Rajono plotas - 1 476 km². Remiantis statistiniais duomenimis Biržų rajono savivaldybės teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 24 050 gyventojų. Statistikos departamento duomenimis Biržų rajono gyventojų pasiskirstymas, pagal gyvenamąją teritoriją (miestas, kaimas) – beveik apylygis - šiuo metu 52 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse, kita dalis (48 proc.) – miestuose

1 paveikslas. Biržų rajono savivaldybės gyventojų pasiskirstymas pagal teritoriją (miestas, kaimas)

Statistikos departamento gyventojų ir būstų surašymo (2021 m.) duomenimis Biržų rajono savivaldybėje įregistruota 14 278 tradiciniai būstai, iš kurių 65 proc. individualūs gyvenamieji namai, ir 30 proc. – butai daugiabučiuose namuose.

1 lentelė. Būstų pasiskirstymas Biržų rajono savivaldybėje

Savivaldybė	Butai daugiabučiame name	Vieno ir dviejų butų gyvenamųjų namų butų savininkai, vnt.	Sodų paskirties objektų savininkai, vnt.
Biržų r. sav.	4226	9414	638

Šaltinis Statistikos departamentas

AAA duomenimis įregistruotų ir veikiančių juridinių subjektų skaičius Biržų savivaldybėje sudarė 412 vnt.

2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS SITUACIJOS APŽVALGA

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimas

Remiantis Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis pagrindinę atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Jos organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą,

organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą bei administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

Savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimas apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo paslaugas visiems savivaldybių teritorijose esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims).

Biržų rajono savivaldybė atliekų tvarkymo veikloje atlieka šias funkcijas:

- Organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą;
- Tvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei taisykles;
- Nustato tarifas ir/ arba vietines rinkliavas - įkainius už atliekų tvarkymo paslaugas;
- Konkurso tvarka parenka komunalinių atliekų tvarkytojus arba paveda tai atlikti atliekų tvarkymo sistemos administratoriams;
- Paveda PRATC bei kitiems subjektams vykdyti savivaldybei priskirtų komunalinių atliekų tvarkymo funkcijas;
- Kontroliuoja PRATC veiklą;
- Kontroliuoja, kaip gyventojai, įmonės ir organizacijos laikosi savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių.

Sėkmingam atliekų tvarkymo sistemos organizavimo užtikrinimui 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 (Biržų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 28 d. sprendimo Nr. T-175 redakcija) Biržų rajono savivaldybė patvirtino savivaldybės atliekų tvarkymo planą bei atliekų tvarkymo taisykles¹.

Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistema apima šių atliekų tvarkymą:

- mišrių (likusių po pirminio rūšiavimo) komunalinių atliekų;
- buityje susidarančių antrinių žaliavų, pakuočių ir pakuočių atliekų;
- buityje susidarančių biologiškai skaidžių atliekų (maisto, žaliųjų ir kt.);
- tekstilės atliekų;
- buityje susidarančių didelių gabaritų atliekų ir naudotų padangų atliekų;
- statybos ir griovimo atliekų;
- buityje susidarančių elektros ir elektroninės įrangos atliekų;
- buityje susidarančių pavojingųjų atliekų;
- gatvių, šaligatvių ir teritorijų valymo sąslavų;
- šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma;
- kitų atliekų, kurios išskiriamos pagal poreikį teisės aktais, įskaitant savivaldybės priimtus teisės aktus.

Siekdamos užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams, 2005 m. liepos 1 d. šešios Panevėžio regiono savivaldybės (Panevėžio miesto, Panevėžio rajono, Rokiškio rajono, Biržų rajono, Pasvalio rajono, Kupiškio rajono) jungtinės veiklos sutarties pagrindu įkūrė Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrą (UAB), toliau – PRATC.

¹ Naujos redakcijos Atliekų tvarkymo taisyklės patvirtintos Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T-67

2 lentelė. PRATC akcininkai ir jų dalys

Bendrovės akcininkai	Akcinio kapitalo pasiskirstymas, proc.
Biržų r. sav.	11,79
Kupiškio r. sav.	8,17
Panevėžio m. sav.	39,79
Panevėžio r. sav.	14,69
Pasvalio r. sav.	11,61
Rokiškio r. sav.	13,95

Šaltinis: PRATC

PRATC atliekų tvarkymo veikloje atlieka šias funkcijas:

- integruoto ir tinkamo atliekų tvarkymo įrenginių tinklo kūrimas ir eksploatavimas;
- regioninio sąvartyno ir kitų uždarytų sąvartynų priežiūros po uždarymo užtikrinimas;
- atliekų paruošimo panaudojimui, apdorojimo, ir šalinimo užtikrinimas;
- pagalba Regiono savivaldybėms rengiant regioninį ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei kitus strateginius dokumentus;
- didelio gabarito, statybos ir griovimo atliekų, naudotų padangų, žaliųjų atliekų ir kitų atliekų priėmimas didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelėse, žaliųjų atliekų priėmimas žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse.

Remiantis *Atliekų tvarkymo įstatymu*, komunalinių atliekų surinkimą savivaldybių teritorijose vykdo įmonės, sudariusios sutartis su vietos savivalda – savivaldybėmis arba savivaldybių kartu įsteigtu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi. Šiuo metu Biržų rajono savivaldybės teritorijoje komunalines atliekas surenkančių įmonių sąrašas pateikiamas **3 lentelėje**.

3 lentelė. Komunalinių atliekų surinkimą Biržų rajono savivaldybėje vykdančių įmonių sąrašas

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Sutarties pasirašymo su savivaldybe data	Sutarties su savivaldybe galiojimo terminas	Tvarkomos atliekos
Biržų r. sav.	AB „Panevėžio specialus autotransportas“	2022-10-17	2024-10-17	Biologiškai skaidžios, augalinės kilmės maisto atliekos
	UAB „Ekonovus“	2021-09-07	2023.09.07	Tekstilės atliekos
	UAB „Apaščia“	2021-03-03	2022-04-03	Padangų atliekos
	UAB „Ecoservice projektai“	2022-05-27	2025-05-27	Mišrios komunalinės, buityje susidarantys pavojingos didžiosios, EEĮ atliekos
	UAB „Ecoservice projektai“	2021-08-23	2026-08-23	Popieriaus, stiklo, plastiko atliekos
	UAB „Ekonovus“	2022-07-05	2024-07-04	Atliekų prie bendro naudojimo konteinerių surinkimas ir sutvarkymas
	UAB „Ecoservice projektai“	2021-02-19	2022-03-19	Kapinių atliekos
	UAB „Ecoservice projektai“	2021-04-16	2022-05-16	Bešeimininkės atliekos
	UAB „Rokvesta“			Biologiškai skaidžios atliekos

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybė

Atliekų tvarkymo įstatymas reglamentuoja gamintojų ir importuotojų atsakomybę – pakuočių ir pakuočių atliekų, elektros ir elektroninės įrangos, alyvų, transporto priemonių ir kitų apmokestinamųjų gaminių tvarkymo veiklos, bendradarbiavimo su savivaldybėmis principus.

4 lentelė. Sudarytos sutartys su gamintojais ir importuotojais arba joms atstovaujančiomis organizacijomis

Savivaldybė	Papildančią sistemą diegiantis / įdiegęs juridinis asmuo	Pavadinimas atliekų, kurioms rinkti yra diegiama / įdiegta papildanti sistema	Sutarties pasirašymo data ir jos galiojimo terminas
Biržų r. sav.	Asociacija „EEPA“	Apmokestinamųjų gaminių atliekos, elektros ir elektroninės įrangos atliekos	2018-12-21, tęsiama
	Asociacija „EEPA“	Apmokestinamųjų gaminių atliekos, elektros ir elektroninės įrangos atliekos	2018-12-21, tęsiama
	Asociacija „EEPA“, VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	2013-07-03, tęsiama
	Asociacija „EEPA“, VšĮ „Elektronikos gamintojų ir importuotojų asociacija“	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	2013-07-03, tęsiama
	Gamintojų ir importuotojų asociacija	Pavojingos atliekos, apmokestinamųjų gaminių atliekos	2011-07-07, tęsiama

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybė

2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimas

Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimo poreikis apima Panevėžio regione bei Biržų rajono savivaldybėje įgyvendinamus atliekų tvarkymo sektoriaus vystymo projektus, atliekų tvarkymo (atliekų surinkimo ir transportavimo, atliekų paruošimo panaudojimui, apdorojimo šalinimo, įmokų administravimo) sąnaudas. Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistema finansuojama iš įvairių šaltinių, – pagrinde iš įmokų už komunalinių atliekų tvarkymą (vietinės rinkliavos), atliekų turėtojų (juridinių asmenų) įmokų už atliekų tvarkymą regioniniame sąvartyne, savivaldybių lėšų, ES paramos, skolintų lėšų.

2.2.1. Investicinių projektų įgyvendinimas

Investicinių projektų įgyvendinimas – svarbi regioninės atliekų tvarkymo sistemos dalis, kuri leidžia įgyvendinti atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytus uždavinius. Šiuo metu Panevėžio regione ir Biržų rajono savivaldybėje įgyvendinami ir neseniai įgyvendinti šie investiciniai projektai:

Projektas „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“

Siekiant Panevėžio regione įvykdyti teisės aktų (ES direktyvų, Lietuvos atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų) keliamus atliekų tvarkymo uždavinius, regione 2010 metais pradėtas įgyvendinti projektas „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“. 2016 metais įgyvendinus projektą Panevėžio regione buvo įvestas atskiras biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas jų susidarymo vietoje Panevėžio regiono kaimo, miestų bei miestelių vietovėse, tam išdalinant gyventojams 8 150 vnt. kompostavimo dėžių. Kitų bendrai surenkamų komunalinių atliekų tvarkymui Dvarininkų kaime esančio regioninio nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje buvo pastatyti

komunalinių atliekų rūšiavimo ir rūšiavimo metu atskirtų biologiškai skaidžių atliekų apdorojimo įrenginiai, kurie pradėjo veikti 2015 m.

Siekiant Panevėžio regione įvykdyti teisės aktų reikalavimus bei gerinant paslaugų teikimo kokybę, 2017 m. buvo pradėtas įgyvendinti ES struktūrinių fondų finansuojamas projektas **Nr. 05.2.1-APVA-R-008-51-0002 „Panevėžio regiono komunalinių atliekų infrastruktūros plėtra“**. Projekto tikslas - pagerinti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą ir padidinti rūšiuojamojo surinkimo pajėgumus Panevėžio regione, išplečiant komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir didinant visuomenės sąmoningumą atliekų prevencijos bei tvarkymo srityje. Projekto tikslas atitinka šalies ir regiono strateginių planavimo dokumentų nuostatas ir plėtros tikslus, taip pat atliekų tvarkymo planus.

Projekto tikslo siekiama įgyvendinant uždavinius:

- plėtoti komunalinių atliekų (toliau – KA) rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą Panevėžio regiono savivaldybėse;
- informuoti visuomenę atliekų prevencijos bei tvarkymo klausimais.

Projekto metu Pasvalio, Panevėžio, Biržų ir Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijose įrengtos komunalinių atliekų konteinerių aikštelės, skirtos mišrių KA, antrinių žaliavų, maisto ir tekstilės atliekų surinkimui. Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybių teritorijose (Joniškėlyje ir Pandėlyje) įrengtos dvi naujos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, Panevėžio regione individualių namų valdų savininkams išdalinta 11 500 vnt. kompostavimo priemonių ir įgyvendinta visuomenės informavimo kampanija (visuomenės informavimas apima tik 3 savivaldybes - Panevėžio r., Pasvalio r. ir Biržų r.). Iš sutaupytų projekto biudžeto lėšų ir papildomo finansavimo Rokiškio rajono ir Panevėžio miesto savivaldybių teritorijose bus įrengtos dvi naujos didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, Panevėžio regiono veikiančiose DGASA įrengti daiktų mainų punktai, automobilinės svarstyklės, Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje įrengtas pastatas, skirtas skirtu paruošimui naudoti pakartotinai bei įgyvendintas visas Panevėžio regiono savivaldybes apimantis visuomenės informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais priemonių planas.

2014 -2020 laikotarpiu PRATC taip pat teikė paraiškas bei gavo finansavimą komunalinių atliekų infrastruktūros plėtrai regiono savivaldybių teritorijose:

- Paraiška Nr. ATM-AM-TEK01-0001 dėl 151 vnt. 2,5 m³ talpos (±10 proc.) tekstilės konteinerių įsigijimo pagal Panevėžio r., Biržų r., Pasvalio r. ir Rokiškio r. savivaldybių pateiktą konteinerių poreikį;
- Paraiška Nr. ATM-AM-API01-0009 dėl 104 vnt. 1,1 m³ talpos, 9620 vnt. 120 litrų talpos biologiškai skaidžių konteinerių ir 21 800 vnt. 7 ltr. talpos kibirėlių įsigijimo pagal Panevėžio r., Biržų r., Pasvalio r. ir Rokiškio r. savivaldybių pateiktą konteinerių ir talpų poreikį (planuojamas kiekis gali keistis patikslinus savivaldybių poreikius);
- Paraiška Nr. KK-AM-APP01-0009 dėl Panevėžio regiono ir 6 Panevėžio regiono savivaldybių 2021-2027 metų atliekų prevencijos ir tvarkymo planų projektų parengimo.

2.2.2. Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos

Remiantis galiojančia Atliekų tvarkymo įstatymo redakcija, savivaldybių nustatomo mokesčio už komunalinių atliekų tvarkymą (vietinės rinkliavos ar tarifo) kainodara turi būti paremta proporcingumo, nediskriminavimo, solidarumo ir „teršėjas moka“ principais. Panevėžio regiono savivaldybių įmokų už atliekų tvarkymą kainodaros pagrindą sudaro atliekų tvarkymo sistemos sąnaudos.

Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos sąnaudų dedamosios:

- Komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno ar kitų apdorojimo įrenginių sąnaudos;
- Vietinės rinkliavos administravimo sąnaudos;
- Atskiros komunalinių atliekų surinkimo sąnaudos;
- Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos (infrastruktūros – DGASA, ŽAKA, perkrovimo stotys ir pan., eksploatacijos ir kt. sąnaudos).
- Komunalinių atliekų surinkimo ir pervežimo iki regioninio sąvartyno ar kitų apdorojimo įrenginių sąnaudos – sąnaudas, kurias patiria atliekas surenkančios ir transportuojančios įmonės, kurias konkurso būdu išrenka savivaldybės arba savivaldybių paskirti Administratoriai.

Žemiau pateiktoje lentelėje pateikiami duomenys apie Biržų rajono savivaldybėje atliekų tvarkytojų kaštų atliekų tvarkymo veikloje pasiskirstymą 2020 m. Didžiausias sąnaudos Biržų rajono savivaldybėje yra susijusios su MKA surinkimu ir pervežimu iki regioninio sąvartyno bei apdorojimo ir šalinimo sąnaudos – viso 70 procentų

5 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkytojų sąnaudų pasiskirstymas pagal veiklas 2020 m., proc.

Savivaldybė	Apmokėjimo už paslaugas savivaldybėje forma (rinkliava, tarifas)	MKA surinkimo ir vežimo, sąnaudos, %	MKA apdorojimo ir šalinimo sąnaudos, %	Į MKA patekusių antrinių žaliavų atskyrimo nuo mišrių komunalinių atliekų, %	DGASA eksploatavimo sąnaudos, %	Atliekų surinkimo apvažiavimo būdu ir tvarkymo sąnaudos, %	Biologiškai skaidžių atliekų rūšiojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos, %	Kompostavimo aikštelių eksploatavimo sąnaudos, %	Kitų komunalinių atliekų (maisto atliekų, tekstilės atliekų ir kitų) rūšiojamojo surinkimo ir (ar) tvarkymo sąnaudos, %	Netinkamų eksploatuoti uždarytų sąvartynų priežiūros ir uždarymo sąnaudos, %	Komunalinių atliekų tvarkymo sąnaudos, %	Visuomenės švietimo ir informavimo sąnaudos, %	Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administravimo sąnaudos, %
Biržų r. sav.	Rinkliava	36,00	34,00	0,00	12,00	0,60	0,00	0,20	4,00	0,10	0,00	0,10	13,00

Šaltinis: Savivaldybės

PRATC komunalinių atliekų tvarkymo sistemos patiriamas sąnaudas sudaro:

- Atliekų tvarkymo MBA įrenginiuose sąnaudos;
- Šalinimo veiklos sąnaudos - visos su Panevėžio regioninio sąvartyno eksploatavimu susijusios sąnaudos: darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, elektros, vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugos, atliekų tvarkymo technikos eksploatacija, degalai, tepalai, technikos remontas, draudimas, kitos eksploatacinės sąnaudos, aplinkos teršimo mokestis sąvartyne šalinamoms atliekoms, sumokamas į valstybės biudžetą, atidėjiniai sąvartyno uždarymui bei priežiūrai po uždarymo;
- Atliekų tvarkymo regioniniame sąvartyne sąnaudos, įskaitant atliekų paruošimo perduoti tolimesniam tvarkymui sąnaudos, atliekų deginimo sąnaudos, įskaitant transportavimo į deginimo įrenginius sąnaudas (sąvartyno įrenginiuose atliekama ir atliekų tvarkymo kitais būdais, nešalinant, veikla);
- Didžiųjų atliekų priėmimo aikštelių sąnaudos – didžiųjų atliekų priėmimo aikštelių eksploatacinės sąnaudos. Šias sąnaudas sudaro darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos, surinktų atliekų tvarkymo sąnaudos, įskaitant paruošimo pervežimui

ir pervežimo į tvarkymo įrenginius sąnaudos ir pan. sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, (kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimai, darbo priemonės ir pan.);

- Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių sąnaudos - aikštelėse dirbančių darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, žaliųjų atliekų kompostavimo sąnaudos (technikos eksploatacija, degalai ir kt.), kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimas, darbo priemonės ir kt.);
- Perkrovimo stočių eksploatacinės sąnaudos – presavimo paslaugų, ilgalaikio turto nusidėvėjimo, atliekų iki Panevėžio regioninio sąvartyno transportavimo sąnaudos, kitos eksploatacinės sąnaudos (vanduo, elektra, draudimai, darbo priemonės ir kt.);
- Įgyvendinamų projektų sąnaudos – su projektų įgyvendinimu susijusios sąnaudos;
- PRATC administracinės sąnaudos. Tai sąnaudos, į kurias įtrauktos administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios išlaidos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas, administracinių patalpų nuoma, tarnybinio transporto eksploatacija, degalai, remontas, draudimas, kanceliarinės, ryšio, darbuotojų mokymų ir komandiruočių sąnaudos, konsultavimo paslaugos, paskolų palūkanų sąnaudos ir kt.

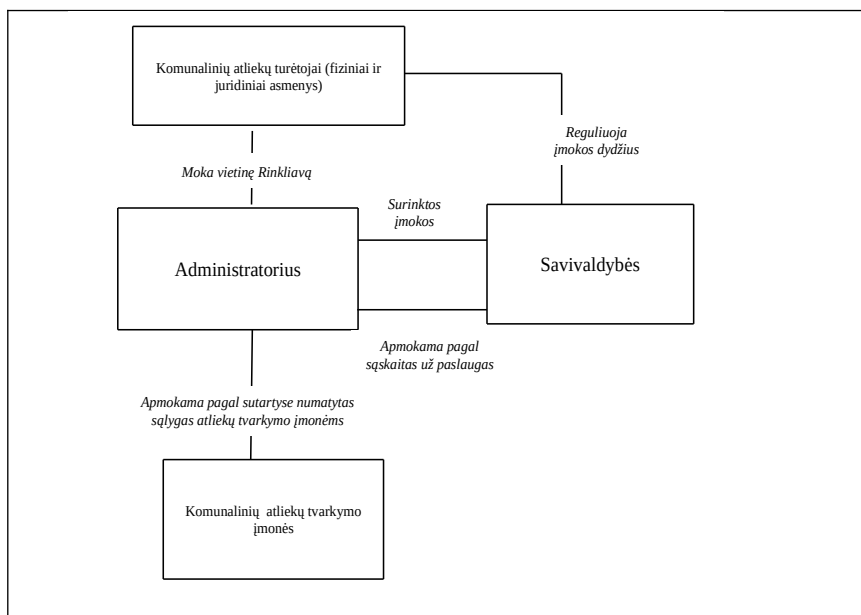
2.2.3. „Teršėjas moka“ principo įgyvendinimas

Remiantis atliekų tvarkymo įstatymu, komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo sistema turi būti paremta „teršėjas moka“ ir „visų sąnaudų padengimo“ principu. Šie principai nusako, kad visos atliekų tvarkymo sistemoje susidariusios sąnaudos turi būti apmokėtos atliekų turėtojų ir (arba) medžiagų ir gaminių, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojų arba importuotojų (gamintojo atsakomybės principas) lėšomis.

Aukščiau aptartus principus papildo šie atliekų tvarkymo įstatyme numatyti principai:

- „Nediskriminavimo“ principas suprantamas kaip vienodų apmokestinimo sąlygų taikymas tos pačios kategorijos atliekų turėtojams;
- „Proporcingumo“ principas teigia, jog apmokestinimas už atliekų tvarkymą negali būti akivaizdžiai neproporcingas pas atliekų turėtoją susidarančiam atliekų kiekiui;
- „Solidarumo“ principas nusako idėją, kad viename atliekų tvarkymo regione visiems atliekų turėtojams turi būti pasiūlyta tokia pati atliekų tvarkymo kaina už tokios pačios kokybės paslaugas. Tokiu būdu šis principas taip pat reiškia, kad vienos tonos mišrių komunalinių atliekų pervežimo (t.y. atliekų nuvežimo iki regioninio sąvartyno) ir šalinimo regioniniame sąvartyne sąnaudos turi būti vienodos visoms Regiono savivaldybėms, t.y. paslaugos kaina atliekų turėtojui neturi priklausyti nuo atliekų turėtojo nutolimo nuo regioninio sąvartyno.

„Teršėjas moka“ principas Biržų rajono savivaldybėje įgyvendinamas remiantis Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų tvarkymą, kuri buvo patvirtinta 2022 m. sausio 31 d. Biržų rajono savivaldybės Tarybos sprendimu Nr. T-23. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų turėtojai už suteiktas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas moka Administratoriui (UAB „PRATC“), kuris surinktas lėšas perveda savivaldybei. Savivaldybė, pagal pateiktas Administratoriaus sąskaitas apmoka už suteiktas komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas. Vietinės rinkliavos apmokestinimo schema pateikta 3 paveiksle. Mokestį už komunalinių atliekų tvarkymą sąvartyne derina PRATC akcininkai, o pats mokestis patvirtinamas PRATC direktoriaus įsakymu.

2 paveikslas. Vietinės rinkliavos schema

2.3. Komunalinių atliekų turėtojai, tvarkymo infrastruktūra

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane 2014-2020 m. nustatyta atliekų tvarkymo hierarchija reikalauja, kad regione būtų sudaryta tinkama atliekų surinkimo infrastruktūra leidžianti vengti atliekų susidarymo (atliekų prevencija), sudaranti sąlygas pirminiam atliekų rūšiavimui (paruošimas pakartotiniam naudojimui).

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014 – 2020 metams reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius bei mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų tvarkymo užduotys.

Šių uždavinių įgyvendinimui Biržų rajono savivaldybėje įrengta žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, prie kapinių įrengti specialūs konteineriai žaliųjų atliekų surinkimui. Skatinant žaliųjų atliekų namudinį kompostavimą 2014 – 2020 metais, Biržų rajono savivaldybėje buvo išdalinta apie 1 970 vienetų kompostavimo dėžių. Išdalintų kompostavimo konteinerių dėka į bendrą mišrių komunalinių atliekų srautą patenka mažiau žaliųjų (augalų lapai, žolė, medžių šakos ir kt.) bei maisto (vaisių, daržovių) atliekų, todėl mažėja sąvartynuose šalinamas atliekų kiekis.

Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų turėtojai susidariusias žaliąsias atliekas be papildomo mokesčio gali pristatyti į regiono kompostavimo aikštelę. Tikėtina, kad VERT patvirtinus Komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodiką šios atliekos turės būti apmokestintos.

6 lentelė. Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių išsidėstymas

Savivaldybė	Įrengtų žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių pajėgumai, t/ m	Žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių adresai
-------------	---	---

Biržų r. sav.	2990	Biržų k.
----------------------	------	----------

Šaltinis: PRATC

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane numatytos priemonės – infrastruktūra baldų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, pavojingų buitinių atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų tvarkymui. Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014 - 2020 metams reikalavimais, savivaldybės turi užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybėse. Šiuo Biržų rajono savivaldybėje įrengtos 2 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės, kurias eksploatuoja PRATC. Įrengtose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surenkamos mišrios, biologiškai skaidžios, didžiosios ir statybos, elektros ir elektroninės įrangos, pavojingos atliekos bei antrinės žaliavos (popieriaus, stiklo bei plastiko atliekos). Visos gyventojų pristatytos į DGASA atliekos yra apskaitomos naudojant vieningą gaminių pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą (GPAIS), visos aikštelės yra aprūpintos kompiuterine įranga, internetiniu ryšiu.

7 lentelė. Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA) infrastruktūros parametrai, 2021 m.

Savivaldybė	Įrengtų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių pajėgumai, t / m	Įrengtų aikštelių plotas, m ²	Įrengtų aikštelių adresas
Biržų r. sav.	1500	18 203	Biržų r., Širvėnos sen., Biržų k., Krantinės g. 1
	2271	4000	Biržų r., Vabalninkas Kosmonautų 8

Šaltinis: PRATC

Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014- 2020 metams reikalavimais savivaldybės turėjo iki 2015 m. sausio 1 d. patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktuose nustatytiems antrinių žaliavų surinkimo reikalavimams – jas atnaujinti. Įrengiant tokias antrinių žaliavų surinkimo aikšteles turi būti laikomasi sekančių reikalavimų:

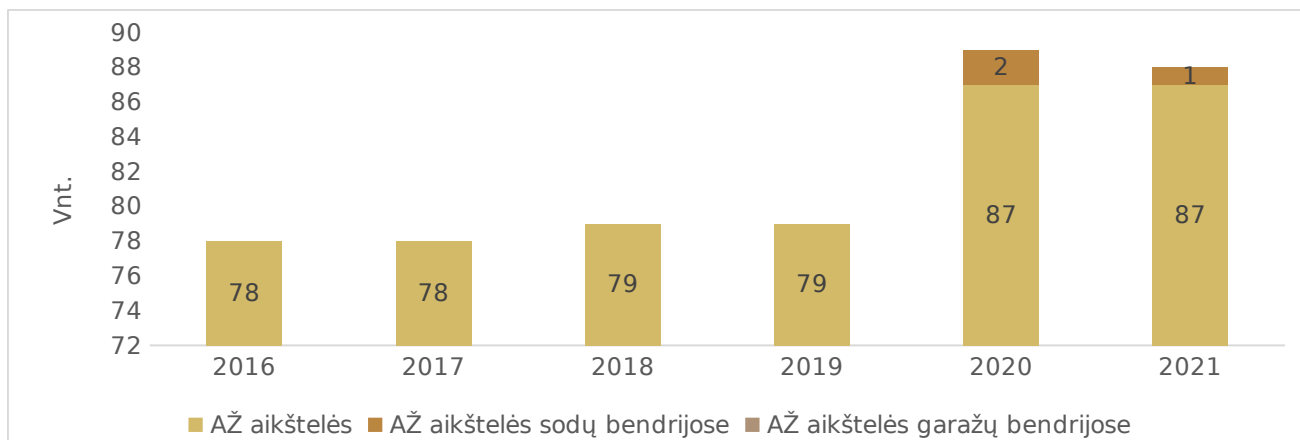
- savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;
- vidutiniai atstumai iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių nustatomi rengiant (atnaujinant) ir tvirtinant konteinerių aikštelių išdėstymo schemas;
- savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprūpinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo kontaineriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę.

8 lentelė. Biržų rajono savivaldybės sprendimas dėl mišrių ir antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių išdėstymo

Savivaldybė	Sprendimas
Biržų r. sav.	2016 m. rugpjūčio 26 d. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. A-733

Šaltinis: Savivaldybė

Žemiau pateiktame paveiksle pateikiamas Biržų rajono savivaldybėje įrengtų antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių skaičius.

3 paveikslas. Antrinių žaliavų konteinerių aikštelių skaičius Biržų rajono savivaldybėje, vnt.

Biržų rajono savivaldybės duomenimis 2020 metais Biržų rajono savivaldybėje įrengtos 87 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės (arba vidutiniškai viena aikštelė 278 gyventojui), tačiau ne visose sodo bei garažų bendrijose yra įrengtos antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės (sodo bei garažų bendrijose konteinerių aikštelės įrengiamos pagal poreikį ar bendrijos narių pageidavimą, siekiant užtikrinti, kad neatsirastų papildoma nuolat šiukšlinama vieta).

Savivaldybės įgyvendindamos planavimo dokumentų reikalavimus, turi užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.

2013 metais Biržų rajono savivaldybėje aptarnaujamų gyventojų dalis sudarė tik apie 97 proc., tuo tarpu jau 2020 metais savivaldybėje aptarnaujamų gyventojų dalis sudarė 100 proc.

Komunalinės atliekos, surenkamos Biržų savivaldybių teritorijoje, pervežamos į atliekų perkrovimo stotį, ten presuojamos ir perkraunamos į didesnės talpos transporto priemonės pervežimui į sąvartyną.

9 lentelė. Biržų rajono savivaldybėje esanti atliekų perkrovimo stotis ir jos pajėgumai

Savivaldybė	Perkrovimo stoties pajėgumai, t/ m.	Atstumas iki regioninio sąvartyno, km	Perkrovimo stoties adresas
Biržų r. sav.	7390	78	Biržų k., Širvėnos sen., Biržų r.

Šaltinis: PRATC

Panevėžio MBA pradėjo veikti 2015 m. Pagrindinė Panevėžio MBA paskirtis – sumažinti Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamus atliekų kiekius atskiriant antrines žaliavas (metalus, plastikus, popierių/kartoną), degiąsias atliekas ir biologiškai skaidžią frakciją, kuri vėlesniu etapu apdorojama anaerobiniu būdu ir išskiriamos biodujos, kurios naudojamos elektros energijos ir šilumos gamybai. Po biologinio apdorojimo gaunamas techninis kompostas, kuris perduodamas naudoti sąvartyne kaip medžiaga sąvartyne šalinamų atliekų perdengimui. Panevėžio MBA eksploatuoja viešojo konkurso tvarka pasirinktas operatorius – UAB „Ekoatliekos“.

10 lentelė. Panevėžio MBA įrenginių charakteristikos

Parametras	Reikšmė
Mechaninio apdorojimo įrenginių pajėgumas, t/metus	90 470

Parametras	Reikšmė
Pajėgumas per dieną, t/d	362
Biologinio apdorojimo įrenginių pajėgumas, t/metus	35 000
Priėmimo zonos pajėgumas, t	1 167,5
Atskiriamos antrinės žaliavos	LDPE, kartonas, popierius, stiklas, spalvoti ir juodieji metalai, PVC, HDPE, PET
Biodujų gamyba	Numatyta
Biologiškai skaidžios dalies apdorojimo būdas	Iš mechaninio rūšiavimo įrenginyje atskirtos biologiškai skaidžios frakcijos gaminamas techninis kompostas. Iš atskirai priimtų tvarkyti biologiškai skaidžių atliekų gaminamas kompostas.

Šaltinis: PRATC duomenys.

PO apdorojimo MBA įrenginiuose likusios atliekos tvarkomos Panevėžio regioniniame sąvartyne. Panevėžio regioninis sąvartynas yra Dvarininkų k., Miežiškių sen., Panevėžio r., kelio Panevėžys-Miežiškiai kairėje pusėje (1,3 km atstumu), 8 km į pietryčius nuo Panevėžio miesto centro ir 3,8 km į šiaurės vakarus nuo Miežiškių miestelio centro. Sąvartyno apylinkės nėra gausiai apgyvendintos, pavienės sodybos ir kaimai išsidėstę pietiniame sąvartyno pakraštyje. Mažiausias atstumas iki gyvenamųjų pastatų virš 500 m. Sąvartyną sudaro 6 sekcijos po 3 ha (3 000 m²), visas sąvartyno plotas – 18 ha. Bendras perspektyvinių sekcijų plotas sudaro 12 000 m². Numatyta bendra sąvartyno talpa – 2 159 795 m³.

Panevėžio regioninis sąvartynas pradėtas eksploatuoti 2009 m. Pirmame etape buvo įrengtos 2 atliekų kaupimo sekcijos, kurių plotas po 30 tūkst. m². Pilnai užpildžius esamas sekcijas atliekos nuo 2020 m. rugsėjo 9 d. šalinamos naujoje 3-ioje sąvartyno sekcijoje. Panevėžio regioninį sąvartyną eksploatuoja PRATC.

2.4. Komunalinių atliekų kiekiai

Aplinkos apsaugos agentūros valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, Panevėžio regione 2020 m. susidarė virš 74 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Biržų rajono savivaldybėje 2020 m. susidarė virš 6 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Didžiausią dalį sudaro mišrios komunalinės atliekos, tačiau reikia pažymėti kad į šį kiekį nėra įtrauktos namų ūkyje sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir panašiai), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos bei pakuotės atliekos, elektros ir elektronikos, statybos bei griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

11 lentelė. Biržų rajono savivaldybėje susidariusių komunalinių atliekų kiekis, t

Savivaldybė	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Biržų r. sav.	8 107	7 409	6 247	6 638	6 237	6 014

Šaltinis: Savivaldybių duomenys

Reikia atkreipti dėmesį kad komunalinių atliekų susidarymas Biržų rajono savivaldybėje per pastaruosius šešerius metus sumažėjo beveik kaip 2 tūkst. tonų. Ši tendencija susijusi ne tik su gyventojų skaičiaus mažėjimu tačiau ir su nežymiai mažėjančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui.

12 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui; t/metus

Savivaldybė	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Biržų r. sav.	0,28	0,28	0,26	0,27	0,26	0,25

Šaltinis: Konsultanto skaičiavimai

Pagal LR Aplinkos ministro 2011 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. D1-661 „Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ sąvartyno operatorius arba atitinkamai MBA, MA įrenginio operatorius pildo regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų ir (arba) į MBA, MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ataskaitą. Nuo 2016 metų Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne Dvarininkų k., Miežiškių sen. PRATC vykdė šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbus – atliekų monitoringą. Tyrimų, atliktų 2020 m., rezultatai pateikti 13 lentelėje.

13 lentelė. Panevėžio regioniniame nepavojingųjų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų Biržų rajono savivaldybės mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys 2020 m., procentais

Eil. Nr.	Atskiros komunalinių atliekų rūšys	Proc.
1	Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	2,00
2	Žaliosios atliekos	6,03
3	Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	0,55
4	Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	29,44
5	Tekstilės atliekos	19,65
6	Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	5,08
7	Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	5,39
8	PET pakuočių atliekos	0,28
9	Kombinuotų pakuočių atliekos	0,65
10	Metalų, įskaitant pakuotes, atliekos	1,51
11	Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	3,22
12	Inertinės atliekos (keramika, betonas, akmenys ir panašiai)	7,06
13	Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtą nepavojingosios atliekos	1,79
14	Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtą elektros ir elektroninės įrangos atliekos	0,12
15	Atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtą baterijų ir akumuliatorių atliekos	0,00
16	Kitos atsitiktinai į regioninį nepavojingųjų atliekų sąvartyną patekusios, į MBA, MA įrenginį priimtą pavojingosios atliekos	0,07
17	Kitos komunalinės atliekos (pavyzdžiui, higienos atliekos, avalynė, guma)	17,20
18	Visos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	62,74

Šaltinis: Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA/MA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ataskaita, 2020

Panevėžio regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamų arba į MBA įrenginius priimamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo duomenys rodo, kad antrinės žaliavos sudarė apie 12 proc., o biologiškai skaidžios atliekos – apie 58 proc. mišrių komunalinių atliekų, tame tarpe maisto ir virtuvės atliekos sudaro apie 33 procentų.

14 lentelė. Tvarkomų MBA atliekų pagal frakcijas kiekiai 1 gyventojui kg/metus

Frakcija	kg/ gyventojui
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	10
Žaliosios atliekos	23
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	3
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	115
Tekstilės atliekos	35
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	18
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	22
PET pakuočių atliekos	1
Kombinuotų pakuočių atliekos	3
Metallų, įskaitant pakuotes, atliekos	5
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	18

Šaltinis Konsultanto skaičiavimai pagal AAA ir Statistikos departamento duomenis

2.4.1. Mišrios komunalinės atliekos

Visos Biržų rajono savivaldybėje surinktos mišrios komunalinės atliekos (MKA) yra transportuojamos į Mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius, esančius regioninio sąvartyno teritorijoje.

15 lentelė. Panevėžio MBA tvarkomų Biržų rajono savivaldybės MKA kiekiai, t

Savivaldybės	Mišrių komunalinių atliekų kiekis, tvarkomas MBA (t)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Biržų rajono savivaldybė	3 842	3 745	4 046	4 006	3 794

Šaltinis: PRATC

Tvarkomų MBA mišrių komunalinių atliekų kiekiai yra mažėjantys, kaip ir susidarančių komunalinių atliekų srautai, be to įtakos mažėjimui turi ir plečiamas atskiras surinkimas.

Pagrindinė MBA paskirtis – sumažinti regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne šalinamus atliekų kiekius atskiriant antrines žaliavas (metalus, plastikus, popierių/kartoną), degiasias atliekas ir biologiškai skaidžią frakciją, kuri vėlesniu etapu apdorojama anaerobiniu būdu ir išskiriamos biodujos, kurios naudojamos elektros energijos ir šilumos gamybai. Po biologinio apdorojimo likęs techninis kompostas toliau naudojamas eksploatuojant sąvartyną.

16 lentelė. Panevėžio MBA balansas pagal savivaldybes, 2020 m

Savivaldybė	Savivaldybėje susidaręs atliekų kiekis, t	BSA, t	AŽ, t	Rūšiavimo atliekos, t	Degios atliekos, t
Panevėžio miesto savivaldybė	21 989	12 284	678	4 976	4 084
Panevėžio rajono savivaldybė	6 857	3 831	211	1 552	1 273
Pasvalio rajono savivaldybė	5 516	3081	170	1 248	1 024
Biržų rajono savivaldybė	3 794	2119	117	858	704
Rokiškio rajono savivaldybė	5 667	3 166	174	1 282	1 052

Kupiškio rajono savivaldybė	3 689	2 061	113	835	685
-----------------------------	-------	-------	-----	-----	-----

Šaltinis PRATC

46 % tvarkomų MBA atliekų srauto sudaro biologiškai skaidžios atliekos, 15% - degios atliekos, 21% - į sąvartyną šalinamos atliekos.

Iš 3% atrenkamų MBA antrinių žaliavų didžiąją dalį sudaro plastikinės pakuotės. Atrūšiuojama biologiškai skaidi frakcija naudojama uždaruose tuneliuose biodujų išgavimui bei elektros energijos gamybai, o gaunamas techninis kompostas naudojamas sąvartyno perdengimams.

4 paveikslas. Šalinamų po MBA apdorojimo atliekų kiekiai 2016 - 2021 metais (Biržų rajono savivaldybė)

Į Panevėžio regioninę sąvartyną šalinamų netinkamų perdirbti atliekų kiekiai yra mažėjantys ir 2020 metais sudarė mažiau kaip 1000 tonų, didžiąją dalį tokių atliekų sudaro statybos ir griovimo atliekos, kurios naudojamos sąvartyno kelių įrengimui, bei kitos netinkamos perdirbti atliekos.

2.4.2. Antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, tvarkymas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytas rodiklis iki 2020 metų pasiekti, kad būtų perdirbama ar kitaip panaudojama ne mažiau kaip 65 procentai komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) bei užtikrinti kad iki 2020 metų mažiausiai 50 procentų (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti.

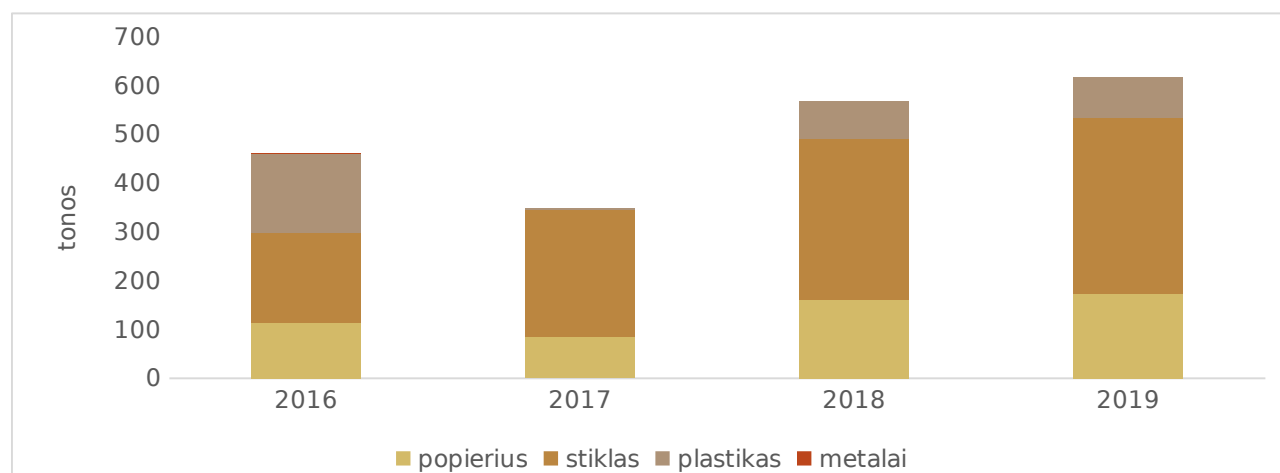
Biržų rajono savivaldybėje AAA duomenimis atskiru surinkimu per metus surenkama mažiau kaip tūkstantis tonų antrinių žaliavų ir pakuočių arba apie 23 kg vienam gyventojui. Daugiausiai antrinių žaliavų ir pakuočių surenkama rūšiuojamojo surinkimo (stiklo, popieriaus ir plastmasės) konteneriais ir apvažiavimo būdu bei perduodamos jų perdirbėjams. Lyginant su ankstesniais metais matoma aiški antrinių žaliavų surinkimo didėjimo tendencija, nuo 2018 metų antrinių žaliavų surinkimas padidėjo nuo 460 tonų iki 617 tonų 2021 metais, tai yra beveik dvigubai.

17 lentelė. Biržų rajono savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų sraute surinkti antrinių žaliavų kiekiai, t

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021	Vienam gyventojui 2020, kg
Biržų r. sav.					
popierius ir kartonas, popieriaus ir kartono pakuotės	115	86	161	173	6,64
stiklas, stiklo pakuotės	183	259	329	361	13,58
plastikai, plastiko pakuotė	162	4	77	83	3,19
metalai	1	0			-
Iš viso:	460	349	566	617	23,41

Šaltinis Savivaldybė

Daugiausia yra surenkama stiklo ir stiklo pakuotės bei popieriaus ir popierinės pakuotės, plastikas ir plastiko pakuotė sudaro tik apie 20%, o metalas praktiškai nėra surenkamas per savivaldybės/ regioninę atliekų tvarkymo sistemą.

5 paveikslas. Biržų rajono savivaldybėje surinktų antrinių žaliavų sudėtis, t

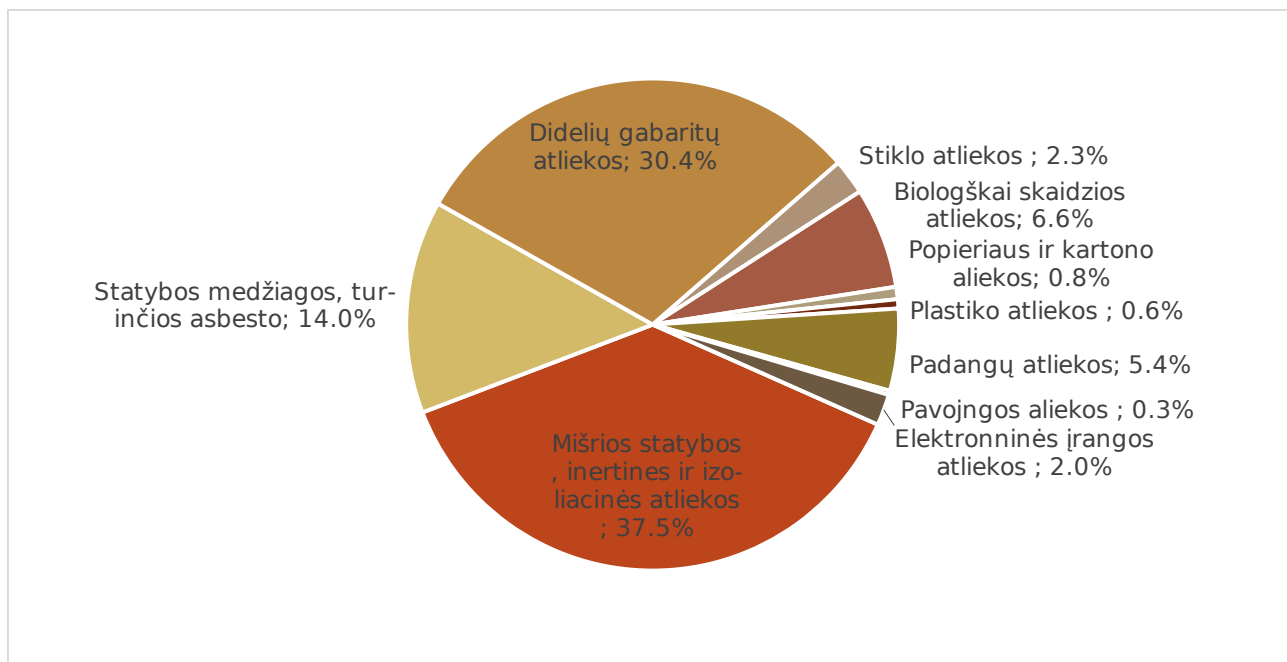
Didelių gabaritų atliekos, naudotų padangų, statybos ir griovimo, tekstilės, elektros ir elektroninės įrangos atliekos, pavojingos atliekos ir pan. Biržų rajono savivaldybėje surenkamos didelių gabaritų surinkimo aikštelėse (toliau – DGASA) ir apvažiuojant atliekų turėtojus. Biržų rajono savivaldybėje įrengtos 2 DGASA, į kurias gyventojai be papildomo mokesčio gali pristatyti šias atliekas. DGASA surinktos atliekos laikinai saugojamos iki jų perdavimo šias atliekas tvarkančioms įmonėms.

18 lentelė. DGASA surenkami atliekų kiekiai, tonos

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021
Biržų r. sav.	1 636	1 724	726	624

Šaltinis: PRATC

Didžiąją dalį DGASA surinktų atliekų 2019 m. sudarė statybinės atliekos (41 proc.) bei kitos atliekos (36 proc.). Mažiausiai didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinkta EEĮ atliekų, šių atliekų kiekis siekė 1 proc.

6 paveikslas. Surenkamų DGASA atliekų sudėtis

Didesnė dalis EEĮ atliekų bei pavojingų buities atliekų yra surenkama papildančiomis sistemomis dėl kurių surinkimo savivaldybė pasirašė sutartis su papildančias sistemas diegiančiais juridiniais asmenimis. 2020 metais Biržų rajono savivaldybėje buvo surinkta -130 tonos tokių atliekų, iš kurių didesnė dalis - stambi buitinė technika bei elektronika, o 2021 metais tokių atliekų buvo surinkta 100 tonų.

Biržų rajono savivaldybėje 2020 m. sutvarkyta 12 tonų bešeimininkių komunalinių atliekų. Dėl plečiamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų, tokių bešeimininkių atliekų kiekiai kiekvienais metais mažėja.

19 lentelė. Sutvarkytų bešeimininkių, nelegaliai pašalintų komunalinių atliekų kiekis, t

Savivaldybė	2018	2019	2020	2021
Biržų r. sav.				
Susidarė bešeimininkių atliekų, t	57	50	12	6
Skirta lėšų, Eur	8 004	6 302	1 416	743

Šaltinis Savivaldybė

2.4.3. Biologiškai skaidžių (žaliųjų atliekų, maisto atliekų) tvarkymas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta, kad iki 2020 metų šalinamos sąvartyne biologiškai skaidžios atliekos sudarytų ne daugiau kaip 35 procentus 2000 metais susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų. Vadovaujantis Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014- 2020 metams reikalavimais, siekiant didinti perdirbamų atliekų kiekius bei mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą į sąvartyną, savivaldybės privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų surinkimo užduotys.

Biržų rajono savivaldybėje susidarančios ir kompostuoti tinkamos biologiškai skaidžios atliekos (medžių šakos, šaknys, lapai, žolės ir kitos kompostui tinkamos sodo ir daržo atliekos) priimamos į savivaldybės teritorijoje veikiančią biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelę (toliau – BSAA) ar surenkamos

kitais būdais. Biologiškai skaidžios atliekos priimamos iš gyventojų, įmonių ir organizacijų (taip pat ir aplinkos tvarkytojų, žemės ūkio bendrovių, seniūnijų ir kitų tokių atliekų turėtojų). Per metus Biržų rajono savivaldybės kompostavimo aikštelėje vidutiniškai sutvarkoma 200 – 300 tonų biologiškai skaidžių atliekų.

Iš aikštelėse surinktų žaliųjų atliekų gaminamas kompostas parduodamas vietoje.

20 lentelė. Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje surinktų žaliųjų atliekų kiekiai, t.

	2018	2019	2020	2021
Biržų a. ŽAKA	273,79	294,60	242,44	148,45

Šaltinis PRATC

Siekiant sumažinti biologiškai skaidžių atliekų patekimą į sąvartyną Biržų rajono savivaldybės gyventojams, kaip ir visiems Panevėžio regiono gyventojams, 2015 – 2016 metais buvo išdalinta 1 970 vnt. individualaus kompostavimo dėžių. Vertinant įvairių tyrimų rezultatus bei analizes, daroma prielaida, kad naudojant namudinio kompostavimo dėžes, individualiame namų ūkyje galima sutvarkyti (sukompostuoti) apie 150 kg biologiškai skaidžių atliekų, įskaitant apie 30 - 40 kg maisto ir virtuvės atliekų. Tokiu būdu Biržų rajono savivaldybėje per metus kompostuojama apie 300 tonų biologiškai skaidžių atliekų.

21 lentelė. Kompostavimo dėžių skaičius ir prognozinis sukompustuojamų atliekų kiekis Biržų rajono savivaldybėje

Rajonas	Esamas kompostavimo dėžių kiekis, vnt.	Prognozinis kompostuojamų atliekų kiekis, t/metus
Biržų rajonas	1 970	296

Šaltinis Savivaldybių duomenys ir Konsultanto skaičiavimai

2019 m. Biržų rajono savivaldybėje pradėta kurti maisto ir virtuvės rūšiuojamojo surinkimo sistema, bei šiuo metu Biržuose pastatyta 19 vnt. 0,7 m³ talpos konteineriai skirti pas gyventojus susidarančioms maisto ir virtuvės atliekoms surinkti. Šiais konteineriais surenkamos maisto ir virtuvės atliekos šiuo metu vežamos į Dvarininkų BSAA (esanti regioninio sąvartyno teritorijoje) ir joje kompostuojamos.

22 lentelė. MVA surinkimui naudojamų konteinerių kiekis

Konteineriai	Biržų rajono savivaldybė
Maisto atliekų surinkimo konteinerių skaičius (vnt.)	19
Tūris (m³)	0,7
Surinkimo dažnumas (kartai/metus)	36
Sukurtas pajėgumas t/metus	369

Šaltinis Konsultanto vertinimas pagal PRATC pateiktą informaciją

Vertinant surenkamų / kompostuojamų namų ūkiuose žaliųjų atliekų kiekius, o taip pat planuojama diegti MVA surinkimo sistemą galima teikti, kad kiekvienais metais tvarkomų biologiškai skaidžių atliekų kiekis palengva didėja ir 2020 metais sudarė apie 6-7 šimtus tonų arba apie 25 kg vienam gyventojui, o pilnai įdiegus MVA surinkimą tokių atliekų tvarkomas kiekis siektų tūkstantį tonų per metus.

2.5. Visuomenės švietimas ir informavimas

Visuomenės švietimas užima svarbią vietą komunalinių atliekų tvarkymo sistemoje- padeda skatinti visuomenės tinkamą dalyvavimą atliekų tvarkymo sistemoje. Nuolatos šviečiant visuomenę keliamas jos

aplinkosauginio sąmoningumo lygis, visuomenė supažindinama su komunalinių atliekų tvarkymo ypatumais, informuojama apie egzistuojančią tvarką bei infrastruktūrą. Pagrindiniai visuomenės švietimo ir informavimo tikslai:

- Visuomenės informavimas siekiant supažindinti su esama sistema, būsima sistema, jos pakitimais;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant pakeisti požiūrį ir elgseną;
- Visuomenės informavimas ir švietimas siekiant išugdyti visuomenę, kuri išmano ir sugeba spręsti aplinkosaugines problemas;

Informavimo komunalinių atliekų tvarkymo klausimais kryptys privalo būti suderintos su atliekų tvarkymo sistemos plėtra bei vykstančiais, įgyvendinamais projektais. Šiuo metu Panevėžio regione pagrindinę visuomenės švietimo ir informavimo funkciją atlieka PRATC, Biržų rajono savivaldybė, gamintojus ir importuotojus atstovaujančios organizacijos bei atliekas surenkančios įmonės.

2018 metais, įgyvendinant projektą „Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ pasirašyta paslaugų teikimo sutartis su UAB „BVRG“ dėl visuomenės informavimo Panevėžio m. Pasvalio r. ir Biržų r. savivaldybėse atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais „Visuomenės informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais“. Taip pat vykdoma sutartis su MB „Skaitmeniniai produktų sprendimai“ dėl visuomenės Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Kupiškio r., Rokiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse informavimo atliekų prevencijos ir tvarkymo klausimais paslaugų teikimo.

Įgyvendinant projektą „Maisto/ virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimas Panevėžio regione“ vykdoma šio projekto viešinimo veikla (MB „Skaitmeniniai produktų sprendimai“) Panevėžio m., Panevėžio r., Pasvalio r., Kupiškio r., Rokiškio r. ir Biržų r. savivaldybėse.

2.6. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos esamos situacijos apibendrinimas, stiprybių, silpnųjų, grėsmių ir galimybių analizė

Remiantis statistiniais duomenimis Biržų rajono savivaldybės teritorijoje 2021 m. pradžioje gyveno 24 050 gyventojai. Statistikos departamento duomenimis Biržų rajono gyventojų pasiskirstymas, pagal gyvenamąją teritoriją (miestas, kaimas) – beveik apylygis - šiuo metu 52 proc. gyventojų gyvena kaimo vietovėse, kita dalis (48 proc.) – miestuose.

Panevėžio regione 2020 m. susidarė virš 74 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Biržų rajono savivaldybėje 2020 m. susidarė virš 6 tūkst. tonų komunalinių atliekų. Didžiausią dalį sudaro mišrios komunalinės atliekos, tačiau reikia pažymėti kad į šį kiekį nėra įtrauktos namų ūkyje sutvarkomos atliekos (žaliųjų atliekų kompostavimas ir panašiai), atskirai ne per savivaldybių sistemas surenkamos antrinės žaliavos bei pakuotės atliekos, elektros ir elektronikos, statybos bei griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

Reikia atkreipti dėmesį kad komunalinių atliekų susidarymas Biržų rajono savivaldybėje per pastaruosius šešerius metus sumažėjo beveik kaip 2 tūkst. tonų. Ši tendencija susijusi ne tik su gyventojų skaičiaus mažėjimu tačiau ir su nežymiai mažėjančia komunalinių atliekų susidarymo norma vienam gyventojui (nuo 280 kg/ gyventojui 2016 metais iki 250 kg/ gyventojui 2021).

Biržų r. savivaldybės AAA ataskaitų duomenimis, savivaldybės teritorijoje iš vietinės rinkliavos mokėtojų (gyventojų ir juridinių asmenų) 2021 m. surinkta apie 6 tūkst. tonų atliekų. Iš jų apie 3 tūkst. tonų (55 proc.) buvo perdirbta ir kitaip panaudota, apie 1 tūkst. tonų (18 proc.) – pašalinta.

Biržų rajono savivaldybėje AAA duomenimis atskiru surinkimu per metus surenkama mažiau kaip tūkstantis tonų antrinių žaliavų ir pakuočių arba apie 23 kg vienam gyventojui. Daugiausiai antrinių žaliavų ir pakuočių surenkama rūšiuojamojo surinkimo (stiklo, popieriaus ir plastmasės) kontaineriais ir apvažiavimo būdu bei perduodamos jų perdirbėjams. Lyginant su ankstesniais metais matoma aiški antrinių žaliavų surinkimo didėjimo tendencija, nuo 2018 metų antrinių žaliavų surinkimas padidėjo nuo 460 tonų iki 617 tonų 2021 metais, tai yra beveik dvigubai. Daugiausia yra surenkama stiklo ir stiklo pakuotės bei popieriaus ir popierinės pakuotės, plastikas ir plastiko pakuotė sudaro tik apie 20%, o metalas praktiškai nėra surenkamas per savivaldybės/ regioninę atliekų tvarkymo sistemą.

Vertinant surenkamų / kompostuojamų namų ūkiuose žaliųjų atliekų kiekius, o taip pat planuojama diegti MVA surinkimo sistemą galima teikti, kad kiekvienais metais tvarkomų biologiškai skaidžių atliekų kiekis palengva didėja ir 2020 metais sudarė apie 6-7 šimtus tonų arba apie 25 kg vienam gyventojui, o pilnai įdiegus MVA surinkimą tokių atliekų tvarkomas kiekis siektų tūkstantį tonų per metus.

Biržų rajono savivaldybės duomenimis 2020 metais Biržų rajono savivaldybėje įrengtos 87 antrinių žaliavų surinkimo kontainerių aikštelės (arba vidutiniškai viena aikštelė 278 gyventojui), tačiau ne visose sodo bei garažų bendrijose yra įrengtos antrinių žaliavų surinkimo kontainerių aikštelės (sodo bei garažų bendrijose kontainerių aikštelės įrengiamos pagal poreikį ar bendrijos narių pageidavimą, siekiant užtikrinti, kad neatsirastų papildoma nuolat šiukšlinama vieta).

2013 metais Biržų rajono savivaldybėje aptarnaujamų gyventojų dalis sudarė tik apie 97 proc. , tuo tarpu aptarnaujamų savivaldybėje 2020 metais gyventojų dalis sudarė 100 proc.

Biržų rajono savivaldybėje 2020 m. sutvarkyta 12 tonų bešeimininkių komunalinių atliekų. Dėl plečiamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų, tokių bešeimininkių atliekų kiekiai kiekvienais metais mažėja.

Remiantis atlikta Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos analize žemiau pateiktas Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2014 – 2020 m. nustatytų uždavinių įgyvendinimo Biržų rajono savivaldybėje vertinimas.

23 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo plano 2014 – 2020 m. įgyvendinimas Biržų rajono savivaldybėje

Valstybinio atliekų tvarkymo 2014 – 2020 m. plano uždutys	Kiekybinė užduotis Biržų rajono savivaldybei	Rezultatas
Iki 2016 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 55 procentų rajono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos; Iki 2020 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 35 procentų rajono teritorijoje susidariusių komunalinių atliekų per metus, o kitos susidariusios komunalinės atliekos turi būti perdirbtos ir kitaip panaudotos.	Iki 2016 metų užtikrinti, kad šalinimų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 3647 tonų; Iki 2020 metų užtikrinti, kad šalinimų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 2182 tonų;	Įgyvendinta. 2020 metais šalinimų komunalinių atliekų kiekis sudarė 1931 tonų;
Užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos, neviršytų VSATP numatytų užduočių (žr. 3 stulpelį).	Nuo 2014 iki 2015 metais ne daugiau kaip 3 525 t/metus; Nuo 2016 iki 2017 metais ne daugiau kaip 3 172 t/metus; Nuo 2018 iki 2019 metais ne daugiau kaip 2 820 t/ metus; Nuo 2020 metų ne daugiau kaip 2 467 t/ metus;	Įgyvendinta. Pradėjus 2015 metais eksploatuoti regioninius MBA įrenginius, visos biologiškai skaidžios atliekos yra sutvarkomos ir nešalinamos regioniniame sąvartyne;
Užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti;	Paruošti pakartotiniam naudojimui ar perdirbti ne mažiau kaip 400 tonų antrinių žaliavų	Įgyvendinta Paruošta pakartotiniam naudojimui ar perdirbti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų 600 tonų
Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir atskiro surinkimo sistemos plėtros uždutys		
Iki 2015 metų įdiegti žaliųjų atliekų susidarymo vietoje tvarkymo infrastruktūrą, pateikiant gyventojams kompostavimo dėžes arba taikant skatinimo priemones, gyventojams įsirengiant individualaus kompostavimo priemones savo lėšomis; nesant galimybės kompostuoti individualiai, gyventojams sudaryti galimybes pristatyti žaliąsias atliekas į centralizuoto jų surinkimo ar tvarkymo aikštes (didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes ar žaliųjų atliekų kompostavimo aikštes); Iki 2016 metų įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriama ir apdorojama arba perduodama tolimesniam apdorojimui biologiškai skaidi atliekų dalis; Iki 2019 metų įdiegti atskiro maisto/ virtuvės atliekų surinkimo sistemą ir	Iki 2015 pateikti trūkstamas kompostavimo dėžes individualių namų gyventojams arba paskatinti gyventojus kompostuoti savos gamybos kompostavimo įrenginiuose. Iki 2019 metų įdiegti atskirą maisto atliekų surinkimo sistemą	Įgyvendinta Biržų rajono savivaldybėje išdalinta apie 2 tūkstančių vienetų kompostavimo dėžių Atskiras maisto surinkimas Biržų rajono savivaldybėje padėtas diegti 2019 metais Nesukurta. Planuojama tokius įrenginius įrengti 2023 metais Panevėžio regioninio

įrengti pakankamus pajėgumus atskirai surinktų maisto/ virtuvės atliekų apdorojimui.		sąvartyno teritorijoje.
Atskiro atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys		
Iki 2015 metų sausio 1 d. turėti parengtas ir patvirtintas konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti; Užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti (rajonų savivaldybėse ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų, Panevėžio mieste 600 gyventojų); Iki 2016 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 150 metrų; Iki 2018 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelių būtų ne daugiau 100 metrų; Savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos; Pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu; Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).	Iki 2015 metų sausio 1 d. parengti schemas Panevėžio r. sav. ir atnaujinti bei papildyti parengtas antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schema likusiose savivaldybėse Iki 2016 metais įrengti trūkstamas antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikšteles sodų ir garažų bendrijose, pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų	Įgyvendinta . Planai atnaujinami pagal poreikį. Biržų rajono savivaldybės duomenimis šiuo metu rajone įrengtos 87 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės (viena aikštelė 278 gyventojams), tačiau ne visose sodo bei garažų bendrijose Biržų rajone yra įrengtos antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės (sodo bei garažų bendrijose konteinerių aikštelės įrengiamos pagal poreikį ar bendrijos narių pageidavimą, siekiant užtikrinti, kad neatsirastų papildoma nuolat šiukšlinama vieta).
Užtikrinti, kad didžiųjų miestų savivaldybėse (Alytaus, Klaipėdos, Kauno, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus) būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 100000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje;	Užduotis įgyvendinta	Užduotis įgyvendinta Biržų rajono savivaldybėje yra 2 DGASA
Ne mažiau kaip 2 kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu. Savivaldybės turi užtikrinti buityje	Esant galimybei sutartyse su atliekų tvarkytojais nustatyti prievolę dėl didelių	Iš dalies įgyvendinta (pavojingų atliekų surinkimo aikštelės nėra įrengtos).

susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) atskirą surinkimą, ir kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas; Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ne rečiau kaip du kartus per metus. Savivaldybės, sudarydamos sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, turi siekti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš gyventojų, įrengiant specialius konteinerius gyvenamuose namuose arba komunalinių atliekų surinkimo konteinerių aikštelėse.	gabaritų, pavojingų atliekų surinkimo (2 kartus/metus) apvažiavimo būdu. Esant galimybei sutartyse su gamintojų ir importuotojų organizacijomis nustatyti prievolę dėl pavojingų atliekų surinkimo konteinerinių aikštelių įrengimo.	
Numatyti atskirą tekstilės atliekų surinkimą .	Iki 2015 metų sausio 1 d. atnaujintoje antrinių žaliavų konteinerių išdėstymo schemoje numatyti šių atliekų surinkimo konteinerių skaičių ir plėtrą	Iš dalies įgyvendinta. Tekstilės atliekų surinkimo konteineriai pradėti diegti 2019 metais, planuojama plėtra
Iki 2015 metu gruodžio 31 d. būtų surenkama ne mažiau kaip 4 kilogramai vienam gyventojui per metus buitinių elektros ir elektroninės įrangos atliekų Nuo 2016 metų būtų surenkama ne mažiau kaip 45 proc. (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai.	Esant galimybei nustatyti gamintojų ir importuotojų organizacijoms uždavinį dėl 4kg. EEĮ atliekų vienam gyventojui surinkimo Nuo 2016 m. surinkti nemažiau kaip 45 % (masės procentais) elektros ir elektroninės įrangos, atsižvelgiant į elektros ir elektroninės įrangos kiekį, patiektą vidaus rinkai	Įgyvendinama ne pilnai Surenkama apie 2 kg. EEĮ atliekų vienam gyventojui

Šaltinis Konsultanto vertinimas pagal surinktą informaciją

Atliekų tvarkymo planų būklė vertinama ar pavyko įgyvendinti užsibrėžtus tikslus ir priemones. Labai gera - pasiekta 100% planuojamo rezultato; Gera - pasiekta 70-100% planuojamo rezultato; Patenkinama - 50-70% rezultato; Bloga - pasiekta <50% rezultato.

24 lentelė. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo plano vertinimo kriterijai.

Kriterijus	Matavimo vienetai	Planuojamas rezultatas ²	Rezultatas	Būklė
Perdirbta ir kitaip panaudota komunalinių atliekų	tonomis, visų per metus susidariusių komunalinių atliekų procentais	50%	57 %	Labai gera
kiek gyventojų (pagal savivaldybes), gaus geros kokybės prieinamą viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą	procentais	100 %	100 %	Labai gera
kokie sukurti mišrių komunalinių atliekų ir jose esančių biologiškai skaidžių atliekų apdorojimo pajėgumai, palyginti su per metus susidarančių mišrių komunalinių atliekų ir jose esančių biologiškai skaidžių atliekų kiekiu	tonomis ir procentais	Regione pajėgumai 100 %	Regione pajėgumai 100 % (įskaitant MBA įrenginius bei esamas kompostavimo aikštes bei gyventojų turimas kompostavimo dėžes)	Labai gera
kiek paruošta naudoti pakartotinai ir perdirbti tokių komunalinių atliekų medžiagų, kaip popierius, metalas, plastikas, stiklas	tonomis, visų per metus susidariusių komunalinių atliekų medžiagų - popieriaus, metalo, plastikų, stiklo procentais	PK - (60 %) Metalas - (50 %) Plastiką - (23%) Stiklas - (60%)	PK - (60 %) - 7 kg/ gyventojas Metalas - (0 %) - 0, 0 kg/ gyventojas, plastiką - (23%) 3 kg/ gyventojas Stiklas - (40%) - 13 kg/ gyventojas	Gera

Įvertinus Valstybiniame atliekų tvarkymo plane 2014 – 2020 m. nustatytų uždavinių įgyvendinimą rajone žemiau pateikiama Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė.

25 lentelė. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė

Stiprybės	Silpnybės
Likusias po rūšiavimo atliekas šalinamos ES aplinkosauginius reikalavimus atitinkančiame Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyne; Įdiegtas Valstybinio atliekų tvarkymo plano	Esama apmokėjimo už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nustatymo tvarka neskaitina atliekų turėtojų mažinti komunalinių atliekų susidarymo ir daugiau atliekų rūšiuoti; Nesukurta tinkama infrastruktūra antrinių žaliavų surinkimui rajono savivaldybių sodų bei garažų bendrijose, nes

²Planuojami rezultatai (tonomis) pateikti remiantis gyventojų ir atliekų susidarymo prognozėmis

Nuorašas tikras

Biržų rajono savivaldybė

2023-09-07

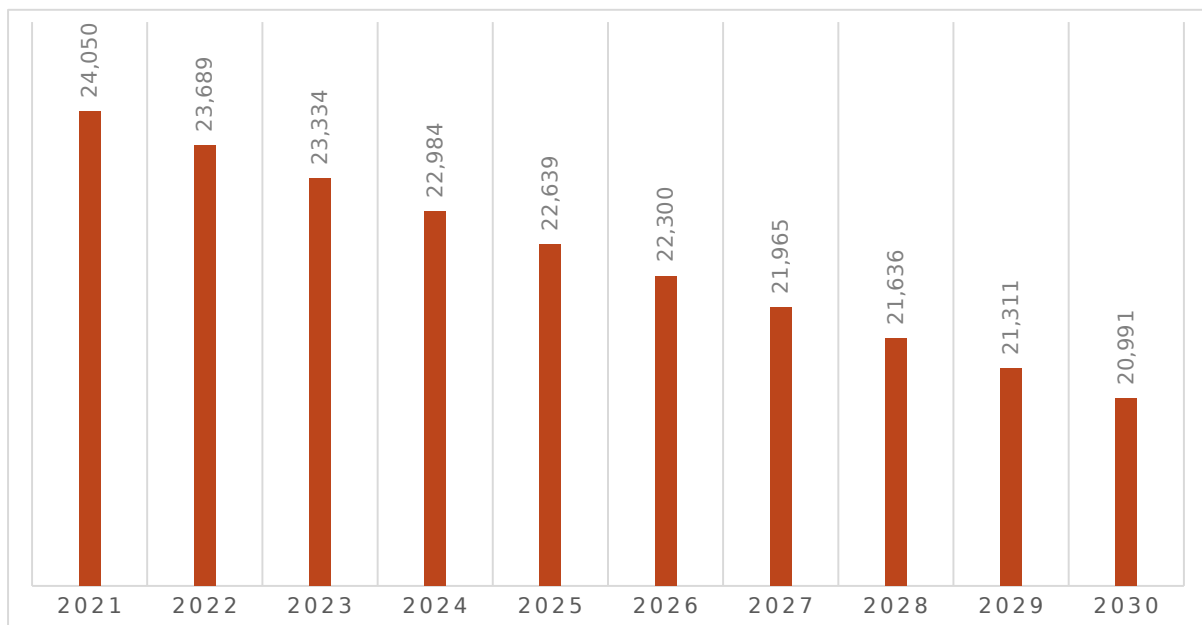
reikalavimus atitinkantis antrinių žaliavų surinkimo aikštelių, DGASA tinklas, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės; Gyventojams sudarytos sąlygos namudiniam kompostavimui, pakuotės, pakuotės atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimui; Regione veikia MBA įrenginiai, kurie leidžia pasiekti biologiškai skaidžių atliekų šalinimo į sąvartynus uždavinius, didina perdirbamų atliekų kiekius; Komunalinės atliekos renkamos atskirais srautais, pvz., žaliosios, MVA, didelių gabaritų, elektros ir elektroninės įrangos atliekos; Rajone įdiegtos papildančios sistemos; Įvykdytas ir viršytas ankstesniame laikotarpyje numatytas atliekų šalinimo sąvartyne apimčių sumažinimo tikslas Pasirašytos (pasirašomos) sutartys su GIA. Savivaldybių bendradarbiavimas leidžia optimaliau vykdyti atliekų tvarkymo užduotis. Rajone pradėtas diegti maisto atliekų surinkimas	pasitaikydavo atvejų, kai įrengus konteinerines aikšteles šalia sodų ar garažų bendrijų, jos virsdavo šiukšlynais ir bendrijos narių prašymu turėjo būti panaikintos; Biržų rajono savivaldybėje nėra tinkamai išplėtotą tekstilės atliekų surinkimo sistema, Sukurti MBA pajėgumai yra per dideli ir nėra pritaikyti tinkamam atskirai surinktų MVA tvarkymui Surenkamų antrinių žaliavų bei išrūšiuotų atliekų kokybė yra žema ir dažnai nėra tinkami perdirbimui ar pakartotiniam panaudojimui.
Galimybės	Grėsmės
ES finansinės paramos 2020-2027 m. laikotarpis sudarys galimybes finansuoti atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtrą Panevėžio regione bei Biržų rajono savivaldybėje; Aktyvinti ir plėsti atskiro rūšiavimo atliekų surinkimo sistemas	DGASA, antrinių žaliavų bei pakuotės atliekų surinkimo aikštelių, plėtrą miestuose stabdo žemės sklypų trūkumas. Nesant perdirbimo technologijoms, tekstilės atliekų atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūros plėtra sunkiai įsivaizduojama. Diegiant naują komunalinių atliekų infrastruktūrą, augs mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina ir reikės didinti įmokas už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir jų tvarkymą; Numatytos investicijos bus įgyvendintos ne pagal planą, neduos planuojamos naudos

3. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO STRATEGIJA 2021-2027 m.

3.1. Komunalinių atliekų susidarymo prognozės 2021-2030 metams

Komunalinių atliekų susidarymo prognozės vertinamos laikotarpiui iki 2030 m. Susidarančių komunalinių atliekų kiekis priklauso nuo gyventojų skaičiaus pokyčio, visuomenės informavimo ir švietimo apie atliekų tvarkymą ir bendros ekonominės situacijos.

Įvertinus bendrą gyventojų Panevėžio regione bei Biržų rajono savivaldybėje pokytį pastebima, kad gyventojų skaičiaus atžvilgiu rajonas sparčiai mažėja. Vertinant gyventojų kitimo tendencijas buvo atsižvelgiama į bendrą rajono gyventojų skaičiaus mažėjimą. Įvertintas vidutinis gyventojų pokytis per metus rajone – neigiamas (-1,5 proc.).

7 paveikslas. Gyventojų skaičiaus Biržų rajono savivaldybėje kitimo tendencijos, vnt.

Atliekų kiekio susidarymo prognozių skaičiavimuose baziniais metais pasirinkti 2020 m., susidarančių KA vienam asmeniui augimas 1 %. Prognozuojama, kad toks kiekis komunalinių atliekų bus surenkamas per savivaldybių organizuojamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemas (KATS).

26 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir surinkimo per KATS Biržų rajono savivaldybėje prognozė, t.

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
5 983	5 952	5 922	5 891	5 861	5 831	5 801	5 771	5 741

Šaltinis: Ekspertinis vertinimas

Vertinant komunalinių atliekų sudėtį daroma prielaida, kad tvarkomų MBA atliekų sudėtis planavimo laikotarpiu beveik nesikeis nuo 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje atliktų tyrimų rezultatų. Informacija apie prognozinę komunalinių atliekų sudėtį Biržų rajono savivaldybėje 2022-2030 m. pateikta 27 lentelėje.

27 lentelė. 2022– 2030 m. laikotarpyje susidarančių Biržų rajono savivaldybėje ir surenkamų per KATS komunalinių atliekų kiekiai pagal sudėtį, t.

KA frakcija	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Popieriaus ir kartono, įskaitant pakuotes, atliekos	119	119	118	118	117	116	116	115	115
Žaliosios atliekos	361	359	357	355	353	351	350	348	346
Medienos, įskaitant pakuotes, atliekos	33	33	33	32	32	32	32	32	32
Biologiškai skaidžios maisto ir virtuvės atliekos	1 761	1 752	1 743	1 734	1 725	1 716	1 707	1 699	1 690
Tekstilės atliekos	1 176	1 170	1 164	1 158	1 152	1 146	1 140	1 134	1 128
Kitos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos	304	302	301	299	298	296	295	293	292
Plastikų, įskaitant pakuotes, atliekos	322	321	319	317	316	314	312	311	309
PET pakuočių atliekos	17	17	16	16	16	16	16	16	16
Kombinuotų pakuočių atliekos	39	39	38	38	38	38	38	37	37
Metallų, įskaitant pakuotes, atliekos	90	90	89	89	88	88	88	87	87
Stiklo, įskaitant pakuotes, atliekos	193	192	191	190	189	188	187	186	185
Kitos ir inertinės atliekos	1 558	1 550	1 542	1 534	1 526	1 518	1 511	1 503	1 495
Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Kitos pavojingosios atliekos	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Iš viso:	5 983	5 953	5 922	5 891	5 861	5 831	5 801	5 771	5 741

Šaltinis: Ekspertinis vertinimas

Prognozuojama, kad per savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą surenkamų atliekų kiekiai kasmet po truputį mažės. Šis mažėjimas prognozuojamas dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo. Tačiau vertinama, kad dėl didesnio dėmesio bei skatinimo augs biologinių atliekų namudinis kompostavimas, bus sukurta jo apskaitos sistema, kasmet šiek tiek augs ir vienkartinų užstatinių pakuočių surinkimas per USAD sistemą.

Kadangi juridinių asmenų mišrios komunalinės atliekos yra surenkamos kartu su gyventojų atliekomis, todėl vertinant komunalinių atliekų srautus ir rūšiuojamojo surinkimo užduotis buvo įtrauktos ir kitos juridinių asmenų atliekos, kurios statistiškai priskiriamos komunalinėms atliekoms (pagrindė pakuočių atliekos ir kitos antrinės žaliavos, maisto atliekos). Informacija apie prognozuojamus komunalinių atliekų srautus Biržų rajono savivaldybėje 2022-2027 m. pateikta 28 lentelėje.

28 lentelė. Komunalinių atliekų kiekių ir atskiuro surinkimo prognozė Biržų rajono savivaldybėje 2022-2027 m., t.

		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Komunalinių atliekų tvarkymo sistema, finansuojama VR lėšomis	<i>Mišrios komunalinės atliekos</i>	2 983	2 730	2 395	2 094	1 762	1 398
	<i>Atskirai surinktos komunalinės atliekos</i>	5 204	5 595	6 086	6 562	7 092	7 679
	<i>Procentais nuo bendro susidarančio kiekio</i>	64%	67%	72%	76%	80%	85%
	Panaudojimas ir paruošimas perdirbti, tonos	4 835	4 971	5 217	5 462	5 741	5 710
	<i>Panaudojimas ir paruošimas perdirbti, procentai</i>	59%	60%	62%	63%	65%	63%
	Šalinimas, tonos	1 193	1 092	958	838	705	559
	<i>Šalinimas, procentai</i>	15%	13%	11%	10%	8%	6%
	Žaliosios atliekos (kartu su JA)	163	180	198	217	239	263
	Maisto atliekos	200	240	288	346	415	498
	Maisto atliekos (JA)	2	2	2	3	3	3
	Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, plastikų, stiklo ir metalų atliekos)	740	777	816	833	849	866
	Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos (popieriaus ir kartono, plastikų, stiklo ir metalų atliekos) - JA	1 411	1 482	1 556	1 634	1 715	1 801
	Didžiosios atliekos	254	280	307	369	443	531
	Medienos atliekos	5	6	6	7	7	8
	Tekstilės atliekos	10	12	14	17	21	25
	Elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekos	17	19	20	23	25	25
	Naudotos padangos	44	46	49	51	54	54
	Buityje susidarančios pavojingos atliekos	6	6	7	7	8	9
	Statybos ir griovimo atliekos	411	432	497	521	547	575
	Kitos atliekos	880	924	970	1 019	1 070	1 123
	Pakartotinio naudojimo daiktai	20	40	80	100	120	140
	Iš viso komunalinių atliekų (KATS)	5 983	5 953	5 922	5 891	5 861	5 831
Namudinis kompostavimas	Žaliosios atliekos	391	450	518	595	685	787
	Maisto atliekos	196	225	259	298	342	394
USAD	Užstatinių pakuočių atliekos	196	206	216	227	239	250
Iš viso komunalinių atliekų (be JA)		6 767	6 834	6 915	7 012	7 127	7 262
Šiukšlių rinkimo atliekos		7	7	8	9	10	11
Iš viso komunalinių atliekų (su JA)		8 187	8 325	8 481	8 657	8 854	9 077

Kaip matyti iš prognozinų atliekų srautų, savivaldybėms intensyviai plėtojant rūšiuojamojo surinkimo sistemas, 2027 m. prognozuojamas ženklus (daugiau nei 2 kartus) mišrių komunalinių kiekių mažėjimas bei ženklus atskirai surenkamų atliekų srautų kiekių išaugimas (beveik 2 kartus). Norint pasiekti 2027 m. 80 proc. atskiro surinkimo užduotį, turės būti maksimaliai išnaudojama jau sukurta rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūra (antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų konteineriai, tekstilės konteineriai, DGASA, ŽAKA, surinkimas apvažiavimo būdu, papildančios sistemos, USAD sistema, skatinamas namudinis kompostavimas ir pan.) bei plėtojama nauja (maisto atliekų surinkimo konteineriai, tankinamas pakuočių atliekų, tekstilės atliekų konteinerių tinklas). Kaip keisis komunalinių atliekų kiekiai vienam gyventojui, pateikta lentelėje žemiau.

29 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų, mišrių komunalinių atliekų kiekiai ir atskirai surenkamų atliekų kiekiai Biržų rajone 2022-2027 m., tonomis/gyventojui

Atliekos	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>Susidarymas, tonomis/gyventojui</i>						
Komunalinės atliekos (su juridinių asmenų, užstato sistemos ir namudinio kompostavimo atliekomis)	0,346	0,357	0,369	0,382	0,397	0,413
Komunalinės atliekos (surinktos per KATS)	0,253	0,255	0,258	0,260	0,263	0,265
<i>Atskiras surinkimas, tonomis/gyventojui</i>						
MKA	0,126	0,117	0,104	0,093	0,079	0,064
Pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos	0,031	0,033	0,036	0,037	0,038	0,039
Maisto atliekos	0,008	0,010	0,013	0,015	0,019	0,023
Žaliosios atliekos	0,007	0,008	0,009	0,010	0,011	0,012
Namudinis kompostavimas	0,025	0,029	0,034	0,039	0,046	0,054
Užstatinių pakuočių atliekos	0,008	0,009	0,009	0,010	0,011	0,011
Juridinių asmenų pakuočių atliekos ir antrinės žaliavos	0,060	0,064	0,068	0,072	0,077	0,082

3.2. Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys iki 2027 m.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane numatomos įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, kurias kaip pareigą savivaldybėms nustato *Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planas*, pateiktos 30 lentelėje. Šioje lentelėje taip pat numatyta, kurios komunalinių atliekų tvarkymo užduotys bus vykdomos per savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, o kurios – savivaldybėms bendradarbiaujant – per sukurtą regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.

30 lentelė. Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys ir planuojamas jų įgyvendinimas Biržų rajone

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Biržų rajone
Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys			
	260.	Komunalinių atliekų tvarkymo sistema kiekvienoje Lietuvos savivaldybėje, planuojant įrenginių plėtrą ir pajėgumus, turi būti organizuojama atskirai surenkant atliekas taip, kad būtų įgyvendintos šios valstybinės užduotys	
1.	260.1.	– iki 2025 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 55 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	Atsakinga Lietuvos valstybė, šios valstybinės užduotys bus pasiektos savivaldybėms įgyvendinus 261.1 p.
2.	260.2	– iki 2030 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne	

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Biržų rajone
		mažiau kaip 60 proc. susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį);	nustatytas užduotis
3.	260.3	– iki 2030 m. sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį).	Regioniniu principu: savivaldybės bendradarbiaujant – per sukurtą Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.
Rūšiuojamojo atliekų surinkimo plėtros užduotys			
4.	261.1	– atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis 2023 m. turi sudaryti ne mažiau kaip 60 proc., 2024 m. – 65 proc., 2025 m. – 70 proc., 2026 m. – 75 proc., 2027 m. – 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio.	Savivaldybė/ PRATC Savivaldybė plėtos rūšiuojamąjį surinkimą konteneriais bei bendradarbiaujant su PRATC plėtojant DGASA tinklą
5.	261.2	– iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą (Plano 2 priedo 2.2.3, 4.1.3–4.1.4, 4.1.12 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė / PRATC
6.	261.3.	– sudaryti galimybę buityje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
7.	261.4	– atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
9.	261.5	– iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.4 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė / PRATC
10.	261.6	– iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingąsias atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.5 papunkčiuose nurodytos priemonės).	Savivaldybė / PRATC
	261.7	užtikrinti, kad gyventojai būtų aprūpinti tinkamomis priemonėmis atliekoms surinkti pagal šiuos minimalius reikalavimus:	
11.		– 261.7.1. gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose, atliekų surinkimo aikštelėse, šalia mišrių komunalinių atliekų kontenerių pastatyti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) kontenerius vadovaujantis aplinkos ministro nustatyta tvarka;	Savivaldybė / PRATC
12.		– 261.7.2. kolektyviniuose soduose pastatyti, jei trūksta, kolektyvinius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) kontenerius ir užtikrinti, kad jie būtų ištuštinami laiku;	Savivaldybė / PRATC
13.		– 261.7.3. individualių gyvenamųjų namų gyventojams pastatyti individualius antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) surinkimo kontenerius arba užtikrinti kitas gyventojams patogias antrinių žaliavų surinkimo priemones, taip pat užtikrinti, kad konteneriai būtų ištuštinami laiku;	Savivaldybė / PRATC

Eil. Nr.	VATP punktas	Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Planuojamas komunalinių atliekų tvarkymo užduoties įgyvendinimas Biržų rajone
14.		– 261.7.4. pastatyti specialius konteinerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės) (Plano 2 priedo 2.2.1, 2.2.4, 2.2.5 papunkčiuose nurodytos priemonės);	Savivaldybė / PRATC
15.		– 261.7.5. iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų (Plano 2 priedo 2.2.1 papunktyje nurodyta priemonė);	Savivaldybė / PRATC
16.		– 263.3. plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą (Plano 2 priedo 3.1.3 papunktyje nurodyta priemonė).	Savivaldybė / PRATC

3.3. Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 28 straipsniu, pagrindinis savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo plano tikslas – nustatyti savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas atnauja Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206 patvirtintą Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą. Šiame plane numatytos 2021–2027 m. planavimo laikotarpio priemonės, užtikrinančios Nacionaliniame pažangos plane nustatytą strateginių atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslų ir pažangos uždavinių, Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane bei Panevėžio regiono atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. plane nustatytą užduočių įgyvendinimą.

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetais ir siekiant įgyvendinti komunalinių atliekų tvarkymo užduotis, nustatomi šie **Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo tikslai ir uždaviniai iki 2027 metų:**

1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti jų sąmoningumą ir atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (permąstyti, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti)

1.1. uždavinys. Padidinti visuomenės įsitraukimą įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus per partnerystes, didesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir įvairias žiniasklaidos priemones

1.2. uždavinys. Stiprinti Biržų rajono savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir efektyvaus tvarkymo srityse

2 tikslas. Mažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ir šiukšlinimą

- 2.1. uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti maisto švaistymą
- 2.2. uždavinys.** Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti susidarančių komunalinių atliekų kiekį ar jų pavojingumą
- 2.3. uždavinys.** Plėtoti ir vystyti paruošimo naudoti pakartotinai veiklą
- 2.4. uždavinys.** Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją

3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius

- 3.1. uždavinys.** Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis
- 3.2. uždavinys.** Plėsti biologinių atliekų (žaliųjų ir maisto atliekų) rūšiuojamojo surinkimo apimtis
- 3.3. uždavinys.** Plėsti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) apimtis
- 3.4. uždavinys.** Plėtoti kitų paruošimui naudoti pakartotinai ir perdirbimui tinkamų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas
- 3.5. uždavinys.** Vystyti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas

4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą

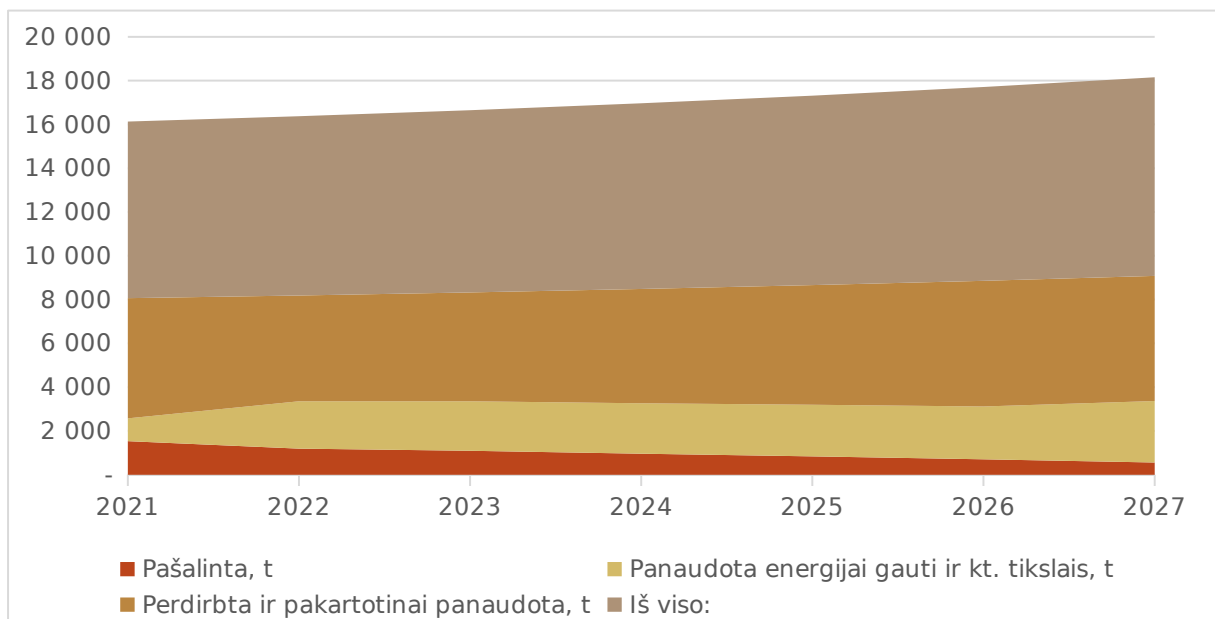
- 4.1. uždavinys.** Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą
- 4.2 uždavinys.** Plėtoti Biržų rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą
- 4.3 uždavinys.** Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, optimizuoti jos darbą ir poveikį aplinkai
- 4.5 uždavinys.** Vykdyti atliekų monitoringą

3.4. Komunalinių atliekų srautų tvarkymo ateityje vertinimas

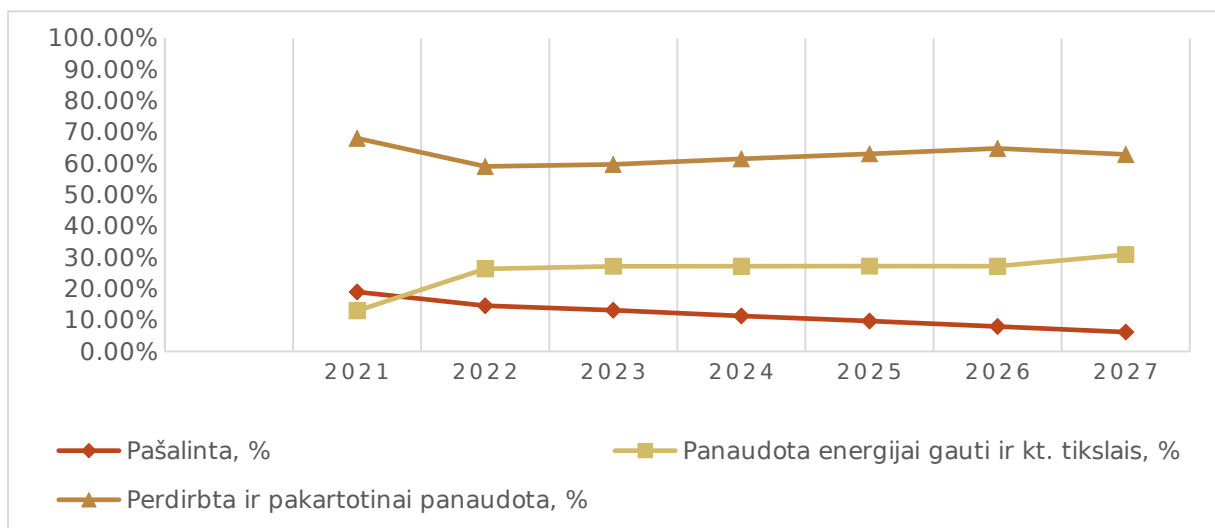
Numatytų komunalinių atliekų rūšiavimo ir tvarkymo priemonių įgyvendinimo ir planuojamo pasiekti efekto vertinimas pateiktas 3.4.1.-3.4.6. skyriuose. Informacija apie iki 2027 m. planuojamus pasiekti komunalinių atliekų rūšiavimo ir tvarkymo rodiklius Biržų rajone pateikta *32 lentelėje*. Kaip keisis planuojami komunalinių atliekų tvarkymo būdai pavaizduota 8 paveikslas ir 9 paveikslas.

Planuojant komunalinių atliekų tvarkymą, atsižvelgta į nustatytas valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotis (30 lentelė). Vertinama, kad įgyvendinus numatytas *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano* priemones, 2027 m. atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis pasieks 80 proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio regione (32 lentelė). Prognozuojama, kad sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų kiekis ir toliau mažės ir 2027 m. sudarys apie 6 proc. nuo visų į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą patekusių komunalinių atliekų kiekio (darant prielaidą, kad bus šalinamos atliekos po apdorojimo MBA įrenginiuose bei kitos komunalinės atliekos, netinkamos nei perdirbimui, nei energijos gamybai). 2027 m. pavykus pasiekti 80 proc. rūšiuojamojo surinkimo užduotį, perdirbimui ir pakartotiniam naudojimui turėtų būti paruošiama 63 proc. komunalinių atliekų, o panaudojama (energijos gamybai, sąvartyno reikmėms, užpildams ir kt. tikslais) – 31 proc. Panevėžio regione jau šiuo metu perdirbama santykinai daug komunalinių atliekų, nes visos MBA

įrenginiuose iš MKA srauto atskirtos BSA yra apdorojamos anaerobinio apdorojimo įrenginiuose, išgaunant biodujas, ir šie sutvarkyti BSA kiekiai (kas sudaro beveik pusę MKA srauto) laikomi perdirbtomis atliekomis. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/851, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų, kol kas leidžia taip skaičiuoti atliekų perdirbimo užduotis, tačiau minėta direktyva numato, kad nuo 2027 m. sausio 1 d. valstybės narės biologines komunalines atliekas, patekusias į aerobinio ar anaerobinio apdorojimo operaciją, gali laikyti perdirbtomis atliekomis tik tada, jeigu jos surinktos atskirai. Taigi, vertinant 2027 m. perdirbimo rodiklius, daroma prielaida, kad tik 3 proc. atliekų, atskirtų iš MKA srauto, bus perdirbamos. Taip pat vertinama, kad 70-80 proc. atskirai surinktų atliekų bus perdirbama (nevertinant inertinių atliekų ir naudotų padangų).

8 paveikslas. Planuojamos Biržų rajono komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., tonomis

9 paveikslas. Planuojamos Biržų rajono komunalinių atliekų tvarkymo tendencijos pagal atliekų tvarkymo būdus (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) iki 2027 m., procentais

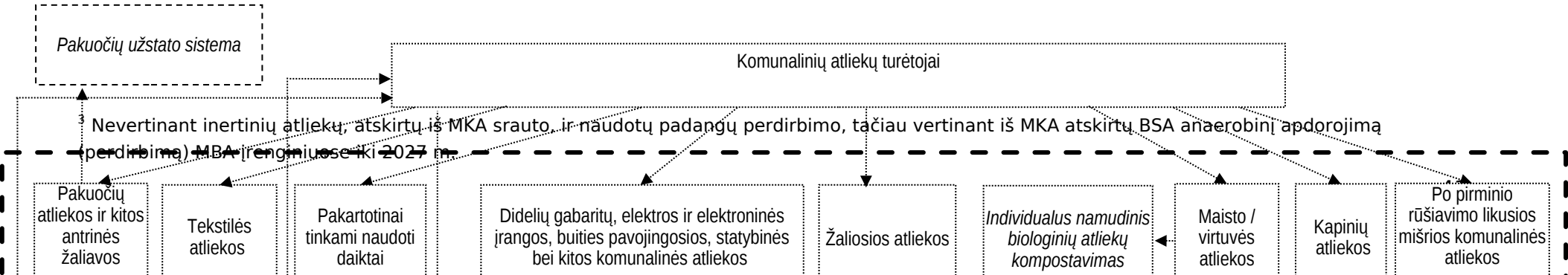
Komunalinių atliekų tvarkymo srautai, sukūrus reikiamą komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą Panevėžio regione ir Biržų rajone, pavaizduoti 10 paveikslas.

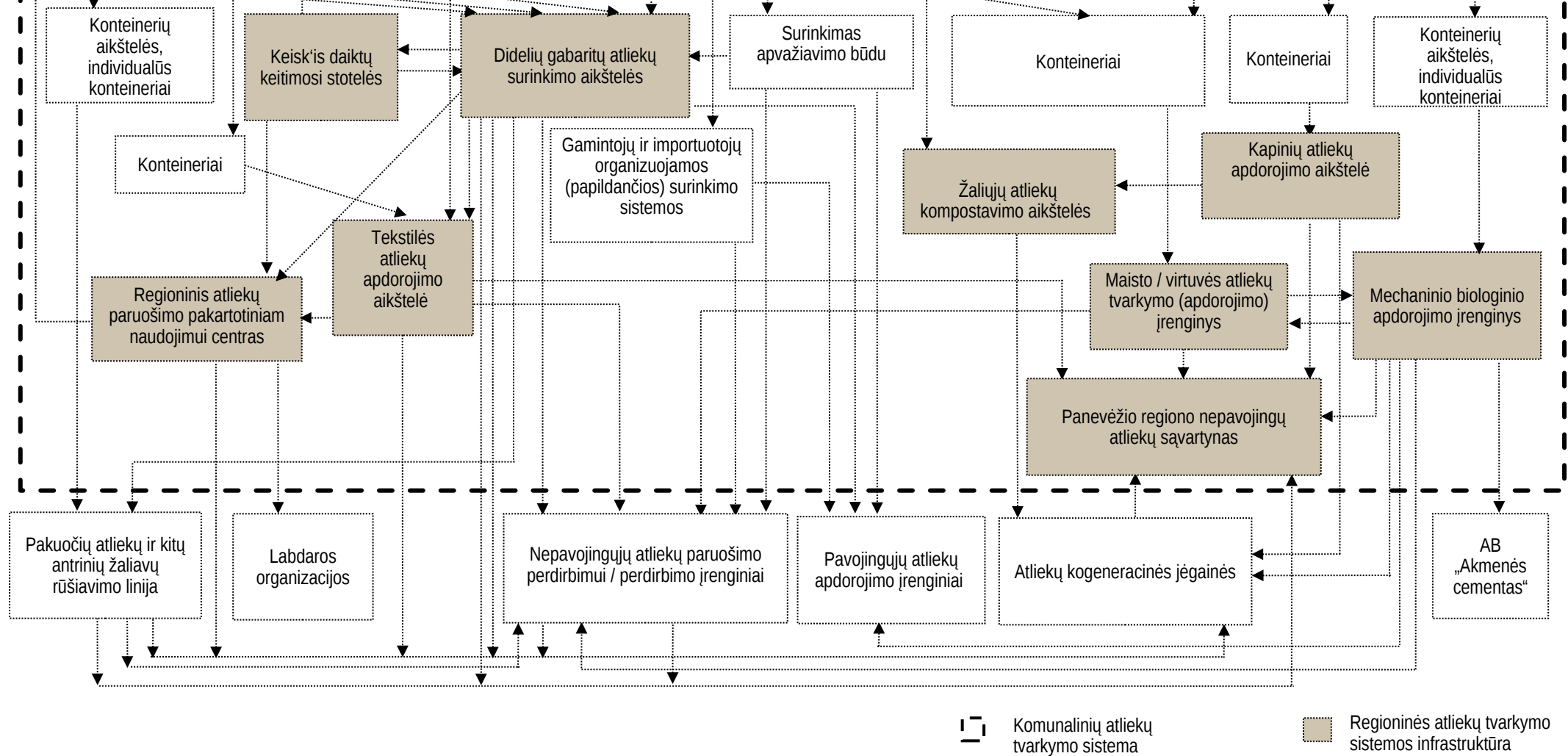
31 lentelė. Prognozuojami komunalinių atliekų srautai (vertinant ir juridinių asmenų komunalines atliekas) Biržų rajone 2022-2027 m., tonomis

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rūšiuojamuoju būdu per KATS surinktos KA, t	3 007	3 230	3 535	3 806	4 109	4 443
Rūšiuojamuoju būdu per USAD sistemą surinktos KA, t	196	206	216	227	239	250
Pakuočių ir maisto atliekos iš juridinių asmenų, t	1 413	1 484	1 558	1 636	1 718	1 804
Sukompostuotos biologinės atliekos susidarymo vietoje, t	587	675	777	893	1 027	1 181
MKA, t	2 983	2 730	2 395	2 094	1 762	1 398
Iš viso:	8 187	8 325	8 481	8 657	8 854	9 077

32 lentelė. Valstybinių komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimas Biržų rajone iki 2027 m.

Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Biržų rajono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų) ³	59%	60%	62%	63%	65%	63%
Planuojamas šalinti Biržų rajono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	15%	13%	11%	10%	8%	6%
Rūšiuojamojo surinkimo užduotys:						
Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekis atitinkamais metais turi sudaryti ne mažiau kaip nurodytas proc. susidariusių komunalinių atliekų kiekio.		60%	65%	70%	75%	80%
Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Biržų rajono komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)		67%	72%	76%	80%	85%
Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą					-	

10 paveikslas. Komunalinių atliekų tvarkymo srantai Panevėžio regione ir Biržų rajone, 2027 m.

3.4.1. Komunalinių atliekų prevencijos ir pakartotinio naudojimo ateityje vertinimas

Atliekų prevencija yra aukščiausias prioritetas atliekų susidaryme ir tvarkyme. Atliekų prevencijos tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose.

Iki 2027 m. Panevėžio regione ir Biržų rajone planuojama skirti ypatingą dėmesį visuomenės švietimui ir informavimui atliekų prevencijos srityje bei vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo priemones atliekų prevencijos ir atsakingo vartojimo srityje (pvz., leisti straipsnius, laidas, organizuoti renginius ir pan.). Viešinimo kampanijomis bei įvairiais projektais bus siekiama ugdyti atliekų turėtojų sąmoningumą bei atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (keisti požiūrį, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti).

Didelis dėmesys bus skiriamas maisto atliekų prevencijai, o tų atliekų, kurių neįmanoma išvengti – tinkamam atskyrimui ir sutvarkymui, daugkartinių gaminių naudojimui, vienkartinių plastikinių gaminių vartojimo mažinimui, buityje susidarančių pavojingųjų atliekų vengimui ir pan.

Lietuvoje nėra nei duomenų, nei skaičiavimo metodikos, kiek galima sumažinti komunalinių atliekų kiekį, taikant atliekų prevencijos priemones, todėl iki 2027 m. kiekybinis atliekų prevencijos rodiklis nenustatomas. Didžiausios pastangos bus nukreiptos į mišrių komunalinių atliekų kiekio mažinimą, siekiant, kad 2027 m. vienas gyventojas sugeneruotų ne daugiau kaip **64 kg/metus MKA** (2021 m. šis rodiklis buvo 157 kg/metus, *29 lentelė*).

Atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose produktų ar jų sudedamųjų dalių paruošimas naudoti pakartotinai yra išskirtas kaip atskiras atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetas. Dėl šios priežasties Biržų rajone numatoma skatinti ne tik atliekų prevencijos veiklą, bet ir paruošimo naudoti pakartotinai tinklus:

- plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietas – Keisk'is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant kiekvienoje DGASA;
- nuolatos atnaujinti ir viešinti informaciją apie Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikiančias EEĮ ir/ar kitų daiktų remonto dirbtuves bei taisyklas, kuriose prailginamas namų ūkiuose naudojamų daiktų tarnavimo laikas ir taip išvengiama komunalinių atliekų susidarymo;
- organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir/ar priėmimo vietas (stoteles Keisk'is);
- įrengti regioninį pakartotinio naudojimo centrą, kuriame būtų rūšiuojamos, tikrinamos, tvarkomos (remontuojamos, plaunamos, ir kt. atnaujinamos) pakartotiniam naudojimui paruošti tinkamos atliekos ir daiktai;
- didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą;
- organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų drabužių surinkimą specialiais konteneriais.

3.4.2. Biologinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Žaliosios atliekos. Biržų rajone ir toliau planuojama skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis. Biržų rajono savivaldybių individualių namų gyventojai, pageidaujantys biologines atliekas kompostuoti namų ūkių valdose, jau yra aprūpinti kompostavimo dėžėmis, skirtomis kompostuoti žaliąsias atliekas bei augalinės kilmės maisto atliekas (žr. 2.3 skyrių). Vertinama, kad pasinaudojant esamomis kompostavimo dėžėmis bei gyventojų pačių įsirengtomis kompostinėmis, individualiose valdose galima sukompustuoti apie 700 tonų žaliųjų atliekų.

Biržų rajone gyventojai ir kiti žaliųjų atliekų turėtojai žaliąsias atliekas ir toliau galės atvežti į ŽAKA (6 lentelė). Vien tik žaliųjų atliekų surinkimo konteneriais paslaugos teikimas Biržų rajone kol kas neplanuojamas. Įdiegus maisto ir virtuvės atliekų rūšiuojamojo surinkimo sistemą, gyventojai dalį žaliųjų atliekų galės rūšiuoti ir į maisto kontenerius. Planuojama, kad Biržų rajone 2027 m. atskirai iš gyventojų bei viešųjų erdvių bus surenkama ir sukompustuojama apie 250 tonų žaliųjų atliekų.

Panevėžio regiono centrinėje Dvarininkų ŽAKA veiklos optimizavimui planuojama įrengti stoginę, kas užtikrins kompostavimo proceso stabilumą visus metus, be to, vykdant kompostavimą po stoginę, užtikrinamas maistinių medžiagų neišplovimas iš komposto ir jo kokybės pagerinimas. Taip pat planuojama atnaujinti mobilią techniką – įsigyti naują frontalinį krautuvą.

Maisto atliekos. *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plane* savivaldybėms numatyta užduotis – iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą. Biologines atliekas kompostuojantiems gyventojams gali būti taikomos nuolaidos už komunalinių atliekų tvarkymą.

Atsižvelgiant į šią užduotį, PRATC planuoja inicijuoti maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinį projektą Panevėžio regiono savivaldybėse, dalintis šio projekto rezultatais su visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis. Šio projekto metu savanoriams namų ūkiams – individualioms valdoms bus išdalintos specialios kompostinės, pritaikytos kompostuoti visas maisto atliekas, net ir gyvūninės kilmės. Vėliau projekte dalyvavusių namų ūkių apklausos duomenys bus pristatyti visoms savivaldybėms, kurios, atsižvelgiant į demonstracinio projekto rezultatus, identifikuos šių kompostinių poreikį.

Atliekų susidarymo vietoje sutvarkytų biologinių atliekų kiekiai yra prilyginti rūšiuojamuoju būdu surinktų komunalinių atliekų kiekiams, vertinant rūšiuojamojo surinkimo užduotis, todėl ateityje turės būti inventorizuotos visos gyventojų naudojamos kompostinės. Be to, atsižvelgiant į teisės aktų reikalavimus, bus skatinamas namudinis kompostavimas, pavyzdžiui kompostuojantiems atliekų turėtojams galės būti taikomas diferencijuotas apmokestinimas (mažesnė įmoka). Vertinama, kad individualiose valdose tam pritaikytose kompostinėse galima sukompustuoti iki 400 t maisto ir virtuvės atliekų.

Kaip jau buvo minėta, *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plane* savivaldybėms numatyta užduotis – iki 2024 m. aprūpinti namų ūkius biologinių atliekų surinkimo priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, arba užtikrinti kompostavimą šių atliekų susidarymo vietose, taip pat užtikrinti, plėtoti ir skatinti kompostavimo bendruomenių daržuose sistemą.

Planuojama, kad Biržų rajone maisto ir virtuvės atliekos bus renkamos kartu su žaliosiomis atliekomis (4 mėn. per metus (žiemos metus), maisto atliekos bus renkamos be žaliųjų atliekų). Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo kontenerių poreikis Biržų mieste pateiktas *33 lentelėje*.

Atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų apdorojimui Panevėžio regiono nepavojingų atliekų sąvartyno teritorijoje (Dvarininkų k., Panevėžio r.) projektuojami regioniniai maisto ir virtuvės atliekų

apdorojimo įrenginiai. Juos eksploatuos PRATC. Kol kas įrenginyje per metus planuojama perdirbti 4 000 t atskirai surinktų maisto ir virtuvės atliekų, tačiau augant atskirai surinktų maisto atliekų kiekiams, perdirbimo pajėgumai taip pat bus plečiami pagal poreikį. Veikla bus vykdoma 1990,60 m² ploto biologiškai skaidžių maisto ir virtuvės atliekų paruošimo kompostavimui stoginėje, kurioje bus įrengta uždaro tipo gamybos patalpa (patalpų plotas – 986,60 m²) bei atviro tipo sandėliavimo patalpa – stoginė (patalpų plotas – 1004 m²). Į stoginės gamybos patalpą priimtos maisto ir virtuvės atliekos bus laikomos bei rankiniu būdu perrūšiuojamos, atskiriant priemaišas, t.y. bus atskiriamos kitos mechaninio rūšiavimo atliekos ir degiosios atliekos. Nuo priemaišų atskirtos maisto ir virtuvės atliekos bus maišomos su struktūrine medžiaga (smulkintos medienos šakos ir kelmiai) ir vežamos į toje pačioje teritorijoje UAB „Ekoatliekos“ terminuotai (iki 2025 m. lapkričio 25 d.) eksploatuojamus BA įrenginius. Šiuose įrenginiuose bus vykdomas maisto ir virtuvės atliekų anaerobinis apdorojimas ir brandinimas BA biotuneliuose. Biotuneliuose apdorotos atliekos bus gražinamos PRATC, kuris vykdys pagaminto raugo brandinimą. Stoginės patalpoje Nr. 2 pagamintas raugas bus vartomas. Po 3-4 savaičių trunkančios brandinimo stadijos bus gaunamas stabilizuotas kompostas. Šis kompostas bus perkraunamas į brandinto komposto sijojimo zoną, kurioje bus sijojamas, atskiriant iš komposto dar likusias nesusikompostavusias stambesnes atliekas. Pagamintas kokybiškas kompostas bus laikomas ir parduodamas jo naudotojams kaip trąša arba dirvos gerinimo priemonė.

Atsižvelgiant į MKA sudėtį ir MKA sraute esantį ganėtinai didelį maisto ir virtuvės atliekų kiekį (daugiau kaip 30 proc., 13 lentelė), vertinama, kad įdiegus MVA surinkimą, pradžioje bus surenkama 400-500 t MVA, tačiau gyventojams įpratus rūšiuoti maisto atliekas, atskirai surenkamų MVA kiekiai ateityje turėtų didėti.

Panevėžio regiono MBA įrenginių biotuneliuose šiuo metu apdorojamos iš MKA atskirtos BSA. Siekiant užtikrinti atskirai surinktų maisto atliekų perdirbimą ir kokybiško komposto gamybą, būtina modernizuoti ir tam pritaikyti esamus BA įrenginius, todėl planuojama jų rekonstrukcija/modernizavimas. Planuojama, kad po modernizacijos, esamuose biotuneliuose bus galima perdirbti ne mažiau kaip 9 tūkst. t atskirai surinktų MVA iš viso Panevėžio regiono. Šiam modernizavimui planuojama kreiptis dėl ES fondų dalinio finansavimo.

Susidarančio filtrato kiekio ir taršos mažinimui BA įrenginių kieme numatoma įrengti stoginę. Biologinio apdorojimo įrenginiuose planuojama įdiegti techninio komposto džiovinimo įrangą, siekiant sumažinti techninio komposto drėgmę, kas leistų jį apdoroti kitomis technologijomis (sijoti, separuoti ir pan.), paruošiant panaudojimui energijai gauti ar kitokiam panaudojimui.

Viešojo maitinimo įstaigos atsako už savo veikloje susidarančių maisto ir virtuvės atliekų atskyrimą ir perdavimą atliekų tvarkytojams teisės aktų nustatyta tvarka. Diegiant maisto ir virtuvės atliekų atskiro surinkimo iš gyventojų sistemą, bus svarstoma galimybė į šią sistemą ateityje įtraukti ir viešojo maitinimo įstaigas. Informacija apie kitų biologiškai skaidžių atliekų, esančių mišrių komunalinių atliekų sraute, planuojamą tvarkymą pateikta 3.4.5. skyriuje.

33 lentelė. Maisto ir virtuvės atliekų surinkimo konteinerių poreikis ir jau įsigytos ar planuojamos įsigyti 2023 m. maisto ir virtuvės atliekų surinkimo priemonės Biržų rajone

Savivaldybė/ gyvenvietės > 2000 gyv.	Gyven- tojų skaičiu s	Planuojami aptarnauti būstai gyvenvietėse > 2000 gyv.				Kibirėlių poreikis, vnt.	Planuo- jami nupirkti kibirėliai 2023 m., vnt.	Papildo- mas kibirėlių poreikis, vnt.	Konteinerių poreikis				
		1-2 butų namai	Daugiabu- čiai namai	Butai daugia- bučiuose namuose	Planuoja- mas aptarnauti namų ūkių skaičius				Bendro naudojimo (antžeminiai)			Individualūs (120 l)	
									Jau nupirkti	Planuo- jami nupirkti 2023 m., vnt.	Papildo- mas poreikis, vnt.	Planuo- jami nupirkti 2023 m., vnt.	Papildomas poreikis, vnt.
Biržų r. sav.													
Biržai	10 734	2 606	163	2 945	5 300	5 300	5 300		19	37		2100	

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

3.4.3. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų tvarkymo ateityje vertinimas

Vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu, didžiausias atliekų tvarkymo prioritetas teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų rūšiavimo surinkimo būdu, nes tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto mechaninio apdorojimo (rūšiavimo) įrenginyje.

Biržų rajono savivaldybė yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijomis – VŠĮ „Žalioji taškas“, VŠĮ „Gamtos ateitis“⁴ ir VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“⁵ - bei trišales sutartis dėl pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir paslaugų teikimo visose regiono savivaldybėse. Tačiau priėmus *Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo Nr. IX-517 2, 4, 4-2, 7, 10, 11-2 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymą*, savivaldybės (arba jų pavedimu – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriai) iki 2022 m. gruodžio 1 d. *Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo* nustatyta tvarka turėjo pradėti procedūras pakuočių atliekų tvarkytojams, kurie teiks komunalinių atliekų sraute susidarančių pakuočių atliekų rūšiavimo surinkimo ir vežimo paslaugą, parinkti (iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos (2021-07-01) sudarytos terminuotos pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo sutartys galioja iki šiose sutartyse numatyto sutarties galiojimo termino pabaigos). O esamos bendradarbiavimo sutartys su pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licenciją turinčiomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis per 6 mėnesius nuo pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo ir finansavimo sutarčių pasirašymo turės būti pakeistos arba sudarytos naujos, kad atitiktų naujus *Lietuvos Respublikos pakuočių ir pakuočių atliekų tvarkymo įstatymo* reikalavimus. Tikimasi, kad šie pokyčiai prisidės prie pakuočių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos efektyvumo didinimo.

Biržų rajono savivaldybėje gerai išvystyta pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūra (žr. 2.3. skyrių), tačiau bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, ji toliau bus tobulinama ir prižiūrima. Preliminarus papildomų pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo kontenerių poreikis Biržų rajono savivaldybėje pateiktas **34 lentelėje**.

34 lentelė. Pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimo kontenerių poreikis Biržų rajone

Savivaldybė	Individualūs kontenerių komplektai vnt.	Bendro naudojimo ar individualūs kontenerių komplektai sodų ir garažų bendrijoms (bus įrengiama tik esant poreikiui), vnt.	Bendro naudojimo ar individualūs kontenerių komplektai juridiniams asmenims, vnt.
Biržų r. sav.	-	Preliminariai iki 19	350

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

Kadangi patys žemiausi rūšiavimo rezultatai (mažiausi tinkamai išrūšiuoti ir sutvarkyti kiekiai) yra daugiabučiuose gyvenančių gyventojų, kurie naudojami bendro naudojimo konteneriais, tad šiai tikslinei grupei turės būti skiriamas didžiausias dėmesys, skatinant rūšiuoti atliekas ir naudotis jau sukurta rūšiavimo infrastruktūra. Planuojama vykdyti viešinimo kampanijas, skatinančias atliekų rūšiavimą ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant daugiabučių namų gyventojų rūšiavimo įgūdžiams tobulinti. Bendradarbiaujant su pakuočių gamintojų ir importuotojų

⁴ VŠĮ „Gamtos ateitis“ nuo 2023-01-01 perdavė visas teises ir pareigas, organizuojant gamintojų ir importuotojų pakuočių atliekų tvarkymą, Gamintojų ir importuotojų asociacijai „Gamtos ateitis“

⁵ VŠĮ „Pakuočių tvarkymo organizacija“ pakuočių atliekų tvarkymo organizavimo licencijos Nr. 003 galiojimas panaikintas Aplinkos apsaugos agentūros 2022-10-05 sprendimu Nr. LO-4 ir įstaiga 2022-10-12 įgijo bankrutuojančios įmonės statusą.

organizacijomis ir kitais RATC, PRATC planuoja parengti tinkamo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo vieningas taisykles, jas viešinti ir kontroliuoti šių taisyklių laikymąsi.

Atsižvelgiant į tai, kad vis dar dideli pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų kiekiai patenka į mišrias atliekas, pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo potencialas yra ganėtinai didelis, todėl planuojama, kad iki 2027 m. atskirai surenkamų šių atliekų kiekiai turėtų išaugti (28 lentelė). Atliekų turėtojams bus suteikiama visa reikalinga informacija, kaip teisingai rūšiuoti atliekas, didelį dėmesį planuojama skirti švietimo kampanijoms, ir toliau bus plėtojama rūšiavimo infrastruktūra (34 lentelė).

Siekiant mažinti priemaišas ir gryninti rūšiuojamuoju būdu surinktus atliekų srautus, planuojama didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, įskaitant juridinių asmenų rūšiavimo kontrolę.

3.4.4. Kitų komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plane savivaldybėms numatytos šios rūšiuojamojo surinkimo plėtros užduotys:

- sudaryti galimybę buityje susidarančioms išrūšiuotoms statybinėms atliekoms surinkti;
 - atskirai surinkti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės privalo užtikrinti, kad jų organizuojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos neatsisakytų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekų iš gyventojų arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
 - iki 2025 m. aprūpinti gyventojus surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekoms surinkti arba suteikti galimybę atliekų tvarkytojams aprūpinti gyventojus šiomis priemonėmis;
 - iki 2025 m. užtikrinti galimybę atiduoti atskirai surinktas buityje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas);
 - pastatyti specialius kontenerius tekstilės, pavojingosioms, statybinėms atliekoms surinkti arba užtikrinti gyventojams kitas priemones ir būdus buityje susidarančioms tekstilės, pavojingosioms ir statybinėms atliekoms atskirai surinkti (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą, specialūs maišai ar kitos priemonės);
- Aukščiau išvardintų atliekų atskiras surinkimas numatomas per DGASA (bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą bei apmokestinamųjų gaminių tvarkymą). Be to, gyventojams ir toliau bus siūlomi alternatyvūs atliekų atskiros surinkimo būdai, t. y. surinkimas apvažiavimo būdu (apvažiuojamasis surinkimas ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individuali atliekų išvežimo paslauga pagal gyventojų užsakymą) bei kitomis priemonėmis (papildančios sistemos, kita).

Planuojama, kad buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų bei naudotų padangų tvarkymo veikla ir toliau bus organizuojama bendradarbiaujant su licencijuotomis elektros ir elektroninės įrangos bei padangų gamintojų ir importuotojų organizacijomis, kurios ir toliau vykdys įsipareigojimus, numatytus teisės aktų nustatyta tvarka su PRATC sudarytose sutartyse dėl buityje naudojamos elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų surinkimo PRATC įrengtose DGASA ir šių aikštelių eksploatavimo dalinio finansavimo.

DGASA tinklo plėtra Biržų rajono savivaldybėje nėra planuojama, nes didžiajai daliai savivaldybės gyventojų atstumas iki esamų dviejų DGASA yra ne didesnis kaip 15 km. Kadangi esamos DGASA yra skirtos gyventojams aptarnauti, jomis negali naudotis juridiniai asmenys, pas kuriuos taip pat susidaro didelių gabaritų atliekos, todėl planuojama peržiūrėti DGASA kainodarą ir organizuoti mokamą atliekų, viršijančių nustatytus nemokamus kiekius, priėmimą iš gyventojų bei juridinių

asmenų, taip pat praplečiant už mokestį priimamų atliekų rūšių sąrašą bent vienoje DGASA Biržų rajono savivaldybėje.

Siekiant padidinti DGASA ir pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk'is paslaugų prieinamumą, planuojama organizuoti mokamos, iš anksto užsakomos išrūšiuotų atliekų/daiktų nuvežimo į DGASA paslaugos teikimą (tokią paslaugą turėtų teikti komunalinių atliekų vežėjai).

Per DGASA, kapines ir kt. objektus surenkami nemaži **kitų atliekų** kiekiai, kurių apdorojimui reikalinga regioninė infrastruktūra. Šiuo tikslu planuojama įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikštelę, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikšteles bei stoginę Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj. Naujoje aikštelėje bus vykdomas atliekų apdorojimas, rūšiavimas, laikymas ir (ar) paruošimas perdirbimui.

Pavojingųjų atliekų surinkimas ir tvarkymas. Numatant komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtrą, labai svarbu užtikrinti, kad į mišrių komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius ir juose gaunamus produktus patektų kuo mažiau pavojingų medžiagų, todėl savivaldybės, organizuodamos komunalinių atliekų surinkimo sistemas, turi užtikrinti atskiros buities pavojingųjų atliekų surinkimo paslaugų teikimą ir visuomenės švietimą. Savivaldybės turi užtikrinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) rūšiuojamąjį surinkimą ir tai, kad jų organizuojamos atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas.

Pavojingųjų atliekų surinkimas bus ir toliau vykdomas DGASA ir apvažiavimo būdu (ne rečiau kaip 4 kartus per metus). Planuojama, kad PRATC parengs ir su Panevėžio regiono savivaldybėmis suderins buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo vadovą, kuris bus skirtas gyventojams ir suteiks visą būtiną informaciją, kaip tinkamai rūšiuoti pavojingas atliekas. Taip pat planuojama, kad PRATC inicijuos buities pavojingųjų atliekų surinkimo demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), įsigyjant ir pageidaujantiems gyventojams išdalinant specialias dėžutes buities pavojingųjų atliekų surinkimui, laikymui ir pristatymui į DGASA.

Savivaldybė arba PRATC, sudarant su gamintojais ir importuotojais ar jų įsteigtomis organizacijomis sutartis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, sieks, kad pavojingųjų atliekų srautai, kuriuos techniškai ir organizaciniu požiūriu galima surinkti, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius konteinerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose.

Tekstilės atliekų surinkimas ir tvarkymas. Tekstilės atliekų atskiras surinkimas ir toliau numatomas per DGASA bei vykdant konteinerinį šių atliekų surinkimą Biržų rajono savivaldybėje. Šiuo metu paramai gauti APVA pateikta paraiška Biržų rajone įsigyti 21 vnt. tekstilės konteinerių, papildomas poreikis kol kas neplanuojamas (35 lentelė). Tekstilės konteineriai skirti labdarai tinkamiems drabužiams ir aprangos aksesuarams surinkti: tvarkingiems rūbams, avalynei, rankinėms, užuolaidoms. Vertinama, kad 2027 m. atskirai bus surenkama apie 25 t tekstilės atliekų.

35 lentelė. Tekstilės atliekų surinkimo konteinerių poreikis Biržų rajone

Savivaldybė	Turimas tekstilės atliekų surinkimo konteinerių skaičius, vnt.	Planuojamas įsigyti tekstilės atliekų surinkimo konteinerių kiekis su APVA parama, vnt.	Papildomas poreikis tekstilės atliekų konteineriams, vnt.
Biržų r. sav.	25	21	

Šaltinis: savivaldybės duomenys, 2022 m.

Esant finansavimo galimybėms, PRATC planuoja įgyvendinti tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo projektą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km., Panevėžio raj. Rūšiuojamuoju būdu surinktos tekstilės atliekos būtų išrūšiuojamos dalinai automatizuotu būdu, paruošiamos naudoti pakartotinai bei perdirbamos (gaminant pašluostas), o netinkamos perdirbti

tekstilės atliekos būtų nukreipiamos deginimui. Planuojama sukurti 3000 t/m tekstilės atliekų rūšiavimo, paruošimo perdirbimui ir perdirbimo pajėgumus.

3.4.5. Po pirminio rūšiavimo likusių mišrių komunalinių atliekų tvarkymo ateityje vertinimas

Siekiant atliekų tvarkymo sistemos efektyvumo ir ekonominės naudos vartotojams, mišrių komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros išlaikymas bei plėtra ir toliau bus vykdoma regioniniu principu. Pasibaigus MBA įrenginių operavimo sutarčiai (2025 m. lapkričio 25 d.), PRATC planuoja perimti ir eksploatuoti MBA įrenginius bei juos modernizuoti. Biologinės dalies modernizavimas trumpai aprašytas 3.4.2. skyriuje. Mechaninės dalies modernizavimas taip pat planuojamas, pritaikant esamus įrenginius daugiau išrūšiuoti pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų, įdiegus maisto atliekų rūšiuojamąjį surinkimą. Tuo tikslu esamoje MA linijoje būtų įrengiamas optinis separatorius (1 vnt.) su priklausiniais. MBA įrenginių modernizavimo terminai ir apimtys priklausys nuo planuojamos gauti ES paramos. PRATC lėšomis planuojama patobulinti smulkios frakcijos 0-80 skaidymą, pakeičiant žvaigždinį separatorių dviejų pakopų būgniniu sietu, siekiant kokybiškai paruošti BSA tolimesniam biologiniam apdorojimui.

Kaip matyti iš prognozinė atliekų srautų (28 lentelė), savivaldybei intensyviai plėtojant rūšiuojamojo surinkimo sistemą, 2027 m. prognozuojamas ženklus mišrių komunalinių kiekių mažėjimas.

Saugiam atliekų šalinimui užtikrinti, susidarančio filtrato kiekių bei taršos mažinimui, planuojama uždengti užpildytas Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijas, įrengti asbesto atliekų šalinimo sekciją bei, esant poreikiui, įrengti sąvartyno 4 sekciją. Taip pat planuojama atnaujinti Biržų atliekų perkrovimo stotį.

Siekiant įgyvendinti *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plane* nustatytą valstybinę komunalinių atliekų tvarkymo užduotį – iki 2030 m. sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų (pagal svorį), Panevėžio regione kasmet bus mažinamas likutinių komunalinių atliekų šalinimas. Prognozuojama, kad sąvartyne šalinamų Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis ir toliau mažės ir 2027 m. sudarys 6 proc. nuo visų į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą patekusių komunalinių atliekų kiekio (32 lentelė) (darant prielaidą, kad bus šalinamos ne tik atliekos po apdorojimo MBA įrenginiuose, netinkamos nei perdirbimui, nei energijos gamybai, bet ir gatvių sąšlavos, asbesto atliekos, bei didelių gabaritų atliekų ir kitų atliekų apdorojimo metu gauti likučiai, kurie netinkami nei perdirbimui, nei naudojimui energijai gauti).

3.4.6. Šiukšlinimo mažinimo priemonės

Pirmą kartą į *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. planą* yra įtrauktos šiukšlinimo prevencijos priemonės, kuriomis siekiama sumažinti aplinkos šiukšlinimą ir sutvarkyti bešeimininkes atliekas:

- organizuoti, skatinti ir dalyvauti pilietinėse šiukšlių rinkimo iniciatyvose;
- įtraukti šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius, pakelėse į viešųjų darbų programas;
- išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą;
- siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose.

3.5. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas

Iki 2023 m. komunalinių atliekų tvarkymo paslauga buvo vienintelė viešoji paslauga, kurios kaina nereguluojama. Paskutiniaisiais metais didėjant gyventojų nepasitenkinimui dėl taikomo skirtingo komunalinių atliekų tvarkymo apmokestinimo savivaldybėse ir ženklus vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už paslaugas dydžio skirtumo, Aplinkos ministerijos iniciatyva buvo imtasi veiksmų, siekiant sukurti efektyvesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų apmokestinimo sistemą.

LR Vyriausybės programos įgyvendinimo plane buvo numatyta patvirtinti atliekų kainodaros principus, taikomus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugoms. Atitinkamai 2021 m. gruodžio 23 d. priimti Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimai (įsigalioja 2023 m. sausio 1 d.) dėl reguliuojamos komunalinių atliekų tvarkymo kainodaros įvedimo, suteikiant papildomas funkcijas nepriklausomai reguliavimo institucijai – Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (VERT).

2023 m. sausį įsigaliojus naujam reguliavimui, VERT pagal savo patvirtintą Komunalinių atliekų tvarkymo regioninės kainos nustatymo metodiką (numatyta patvirtinti 2022 m. gruodžio 28 d.) nustatys regionines komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainas ir prižiūrės, kaip jos taikomos. Regioninė kaina bus nustatoma 3 metų laikotarpiui, ją sudarys RATC reguliuojama kaina, pagrįsta būtinosiomis sąnaudomis. Į regioninę kainą nebus įskaičiuojamos komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo, atliekų surinkimo ir vežimo paslaugų sąnaudos.

Nuo 2023 m. RATC visas planuojamas vykdyti, vykdomas ar įvykdytas investicijas, susijusias su reguliuojama veikla, privalės pagrįsti ir suderinti su VERT. Be to, Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitime numatyta, kad RATC privalės sumokėti VERT 0,95 procento praėjusių kalendorinių metų RATC reguliuojamosios veiklos pajamų.

Taigi komunalinių atliekų, kurias savo įrenginiuose tvarkys PRATC, tvarkymo kainą nuo 2023 m. tvirtins VERT. Kadangi reguliuojama kaina bus skaičiuojama pirmą kartą 2023 m. ir šiuo metu vis dar nėra aiškumo dėl jos skaičiavimo, sunku įvertinti, kokia ji bus nuo 2024 m.

Reguluojama kainos dalis skirtinguose RATC skiriasi, bet galutinėje rinkliavoje ar kitoje įmokoje už komunalinių atliekų tvarkymą tai gali sudaryti vidutiniškai apie 50 proc.

Biržų rajono savivaldybės taryba, atsižvelgdamos į VERT nustatytas regionines kainas, taip pat vadovaudamasi LR Vyriausybės patvirtintomis *Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą taisyklėmis* bei savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo teisės aktais, pridėdama savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas ir komunalinių atliekų surinkimo iš atliekų turėtojų ir vežimo paslaugų kainą, ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo regioninės kainos patvirtinimo privalės pagal naują tvarką nustatyti rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius.

Pažymėtina, kad savivaldybės taryba, patvirtindama rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinį asmenų) ir atliekų tvarkymą dydžius, turi įvertinti, ar jų mokama suma už paslaugas **neviršys 1 proc.** vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės namų ūkio pajamų. Jei apskaičiuotas rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinį asmenų) ir atliekų tvarkymą dydis už atliekų tvarkymo paslaugas viršys 1 proc. vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės namų ūkio pajamų, savivaldybė iš naujo turės įvertinti komunalinių atliekų tvarkymo administravimo, komunalinių atliekų tvarkymo lėšų administravimo sąnaudas ir perskaičiuoti

rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų (fizinių asmenų) ir atliekų tvarkymą dydį, kad jis neviršytų 1 proc. vidutinių mėnesio statistinių savivaldybės namų ūkio pajamų.

4. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ PREVENCIJOS IR TVARKYMO PRIEMONĖS

4.1. Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo priemonių planas 2021-2027 m.

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano įgyvendinimo priemonės, skatinančios atliekų paruošimą naudoti pakartotinai, perdirbimą, kitokį naudojimą ir saugų atliekų šalinimą, pateiktos **36 lentelėje**. Šiame priemonių plane numatytas ir komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų prognozuojamas preliminarus investicijų poreikis, lėšų poreikis visuomenės švietimui bei finansavimo šaltiniai.

2021-2027 metų vykdymo laikotarpiu Panevėžio regione bus baigta kurti ir pradėta eksploatuoti jau suplanuota bei projektuojama regioninė komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra – maisto ir virtuvės atliekų perdirbimo Panevėžio regione įrenginys. Taip pat bus eksploatuojamos esamos DGASA Biržų rajone, esama žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė, Panevėžio regioninis sąvartynas, regioniniai MBA įrenginiai, regioninė kapinių ir kt. atliekų apdorojimo aikštelė, tekstilės atliekų perdirbimo įrenginys, atnaujintos Biržų atliekų perkrovimo stotis, vykdoma uždarytų sąvartynų priežiūra. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos principai Biržų rajone iš esmės išliks tokie patys, kaip yra suplanuota ir numatyta *Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plane*, patvirtintame Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-206, t. y. ir toliau bus vystomas rūšiuojamasis atliekų surinkimas, o mišrios komunalinės atliekos apdorojamos regioniniuose MBA įrenginiuose, mažinamas sąvartyne šalinimų atliekų kiekis.

Pagrindinis dėmesys šiuo planavimo laikotarpiu bus skiriamas atliekų prevencijos, paruošimo naudoti pakartotinai bei perdirbimo skatinimui. Šių tikslų bus siekiama ne tik įgyvendinant technines priemones (pvz., sudarant geresnes atliekų rūšiavimo sąlygas), bet ir stiprinant atliekų tvarkymo reikalavimų įgyvendinimo kontrolę bei šviečiant ir informuojant visuomenę.

3 skyriuje pateiktas detalesnis *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano* įgyvendinimo priemonių aprašymas.

36 lentelė. Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo 2021-2027 m. priemonės.

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
1 tikslas. Bendradarbiaujant su atliekų turėtojais, ugdyti sąmoningumą bei atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų supratimą (permąstyti, sumažinti, naudoti pakartotinai ir perdirbti)								
1.1. uždavinys. Padidinti visuomenės įsitraukimą įgyvendinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetus per partnerystes, didesnę komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir įvairias žiniasklaidos priemones								
1.1.1. Sukurti PRATC išmaniąją programėlę apie PRATC teikiamas paslaugas su galimybe integruoti savivaldybių informaciją (apie teikiamas komunalinių atliekų surinkimo paslaugas, atliekų surinkimo grafikus, remonto dirbtuves, labdaros organizacijas ir pan.); susitarti su savivaldybėmis dėl programėlės administravimo bei palaikymo	PRATC, Savivaldybė	2025 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	100,0	121,0			100,0
1.1.2. Vykdyti viešinimo kampanijas, skatinančias atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (ypač maisto, tekstilės, statybinių, baldų, pakuočių, padangų, pavojingųjų atliekų) ir tinkamą tvarkymą, didelį dėmesį skiriant gyventojų, ypač daugiabučių, rūšiavimo įgūdžiams tobulinti	PRATC, Savivaldybė	2022-2027 m.	2021-2027 ESF, VR, PRATC, VB, kitos lėšos	205,0	248,1		20 5,0	-
1.1.3. Didinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo kontrolę, taikyti atsakomybę už savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių pažeidimus	Savivaldybė, komunalinių atliekų vežėjai, PRATC	2023-2027 m.	VR, SB, PRATC, kitos lėšos					
1.2. uždavinys. Stiprinti Biržų rajono savivaldybės darbuotojų administracinius gebėjimus žiedinės ekonomikos, atliekų prevencijos ir efektyvaus tvarkymo srityse								
1.2.1. Dalyvauti konferencijose, seminaruose ar mokymuose komunalinių atliekų tvarkymo	Savivaldybė, PRATC	2022-2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,					
			iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM			SB, VR, PRATC, kitos lėšos
					2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos		
tematika, organizuoti pažintines išvykas į kitų regionų ar šalių atliekų tvarkymo įrenginius								
1.2.2. Dalyvauti tarptautiniuose projektuose komunalinių atliekų prevencijos ir tvarkymo tematika (esant kvietimams ir pagal tikslingumą)	Savivaldybė, PRATC	2022-2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					
2 tikslas. Mažinti susidarantių komunalinių atliekų kiekį ir šiuokšlinimą								
2.1. uždavinys. Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti maisto švaistymą								
2.1.1. Vykdyti visuomenės švietimo ir informavimo kampaniją apie maisto atliekų prevenciją, tinkamą rūšiavimą ir tvarkymą	PRATC, Savivaldybė	2022-2027 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	3,0	3,6	3,0		
2.1.2. Įgyvendinti taupaus maisto vartojimo iniciatyvas mokyklų, darželių, darboviečių valgyklose, skatinant „švediško stalo“ principu grįstą maitinimą	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB lėšos					
2.2. uždavinys. Padėti gyventojams keisti elgesį, siekiant sumažinti susidarantių komunalinių atliekų kiekį ar jų pavojingumą								
2.2.1. Organizuoti viešinimo kampaniją, ypatingai atkreipiant dėmesį į ilgalaikio vartojimo gaminius, tekstilę ir vienkartinius gaminius, skatinančią rinktis daugkartinius gaminius ir pakartotinai naudoti daiktus, vengti vienkartinį plastikinių gaminių vartojimą (1.1.2 priemonės dalis)	PRATC	2023–2027 m.	2021-2027 ESF, VR, PRATC, VB, kitos lėšos					
2.2.2. Skatinti gyventojus saugiai pašalinti asbestinio šiferio ir kitas asbesto turinčias atliekas ir suteikti informaciją apie finansinę paramą namų ūkiuose susidarantių asbesto atliekų šalinimui	Savivaldybė, PRATC	2022–2027 m.	SB, PRATC, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
2.3. uždavinys. Plėtoti ir vystyti paruošimo naudoti pakartotinai veiklą								
2.3.1. Plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų – Keisk‘is daiktų keitimosi stotelių tinklą, įrengiant daiktų keitimosi stotelę kiekvienoje DGASA	PRATC arba Savivaldybė	2023–2027 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	149,2	180,6	149,2		
2.3.2. Organizuoti atskirą pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų (tekstilės, drabužių, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, sporto ir laisvalaikio inventoriaus ir kt.) surinkimą per DGASA ir Keisk‘is daiktų keitimosi stoteles ir dalinimąsi/keitimąsi tarp gyventojų	PRATC arba Savivaldybė	2023–2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
2.3.3. Įrengti regioninį atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui centrą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023–2024 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	312,7	378,4	312,7		
2.3.4. Didinti pakartotiniam naudojimui tinkamų daiktų surinkimo stotelių Keisk‘is / DGASA tinklo paslaugų prieinamumą, teikiant mokamą daiktų/atliekų surinkimo iš namų ūkių paslaugą	Komunalinių atliekų vežėjai	2025–2027 m.	Privačios, kitos lėšos					
2.4. uždavinys. Užtikrinti šiukšlinimo prevenciją								
2.4.1. Organizuoti, skatinti ir dalyvauti pilietinėse šiukšlių rinkimo iniciatyvose	PRATC, Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, kitos lėšos					
2.4.2. Įtraukti šiukšlių rinkimą miškuose, aplink vandens telkinius, pakelėse į viešųjų darbų programas	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, kitos lėšos					
2.4.3. Išplėsti antrinių žaliavų rūšiuojamojo	Savivaldybė	2023–2027	SB, GI, 2021-					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
surinkimo priemonių tinklą viešose vietose (parkuose, skveruose, lankytinose vietose, pagrindinėse gatvėse), užtikrinti jų surinkimą ir sutvarkymą		m.	2027 ESF, kitos lėšos					
2.4.4. Siekiant mažinti plastiko pakuočių atliekas, plėtoti viešųjų geriamojo vandens stotelių tinklą savivaldybių traukos centruose, viešose sporto aikštelėse, aikštynuose ir parkuose	Savivaldybė	2023–2027 m.	SB, VB, kitos lėšos					
2.4.5. Finansuoti padangų atliekų, kurių turėtojų nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, sutvarkymą	Savivaldybė	2023 m.	VB, SB, kitos lėšos					
3 tikslas. Didinti komunalinių atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir mažinti mišrių komunalinių (nerūšiuotų) atliekų kiekius								
3.1. uždavinys. Skatinti atliekų turėtojus kompostuoti biologines atliekas namų ūkio sąlygomis								
3.1.1. Inicijuoti maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), dalintis šio projekto rezultatais su visomis Panevėžio regiono savivaldybėmis	PRATC	2024 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	20,0	24,2			20,0
3.1.2. Skatinti namudinį kompostavimą žalioms ir (ar) maisto atliekoms, kompostuojantiems atliekų turėtojams taikyti mažesnę įmoką ar vietinę rinkliavą	Savivaldybė, PRATC	2024–2027 m.	-					
3.1.3. Parengti ir platinti atliekų turėtojams maisto atliekų kompostavimo namų ūkio sąlygomis instrukciją	Savivaldybė, PRATC	2023-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos	10,0	12,1			10,0
3.1.4. Identifikuoti namudinio kompostavimo dėžių/konteinerių, skirtų kompostuoti maisto	Savivaldybė, PRATC	2023-2024 m.	-					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
atliekas ir žaliąsias atliekas, Biržų rajono savivaldybėje poreikį								
3.1.5. Esant poreikiui, aprūpinti namudinio kompostavimo dėžėmis/konteineriais, skirtais kompostuoti žaliosioms ir (ar) maisto atliekas, Biržų rajono savivaldybės individualių namų ir sodų gyventojus	Savivaldybė, PRATC	2023-2027 m.	SB, VB, VR, PRATC, kitos lėšos					
3.1.6. Atnaujinti bei papildyti rinkliavos/įmokos mokėtojų registrus informacija apie kompostuojančius namuose namų ūkius, jiems suteiktas priemonės	Savivaldybė, PRATC	2024-2027 m.	VR, kitos lėšos					
3.2. uždavinys. Plėsti biologinių atliekų (žaliųjų ir maisto atliekų) rūšiuojamojo surinkimo apimtį								
3.2.1. Įsigyti ir aprūpinti atliekų turėtojus maisto atliekų surinkimo priemonėmis (1,1 m³, 120 l, kibirėliai). Pastaba: Biržų rajono savivaldybė maisto atliekų surinkimo priemonės suplanavusi įsigyti su APVA parama iki 2023 m. pabaigos	Savivaldybė, PRATC	2022-2024 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, kitos lėšos	106,2	128,5	106,2		
3.2.2. Organizuoti maisto atliekų rūšiuojamojo surinkimo paslaugos teikimą gyventojams	Savivaldybė, PRATC	2024–2027 m.	VR lėšos					
3.2.3. Vykdyti maisto atliekų ir žaliųjų atliekų rūšiavimo monitoringą ir kontrolę	Savivaldybė, PRATC, komunalinių atliekų vežėjai	2024-2027 m.	VR, SB, PRATC, kitos lėšos					
3.3. uždavinys. Plėsti pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) apimtį								

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
3.3.1. Peržiūrėti ir pagal poreikį atnaujinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemą	Savivaldybė	2023 m.	VR, SB, kitos lėšos					
3.3.2. Peržiūrėti ir plėtoti konteinerinių aikštelių ar individualių konteinerių, skirtų pakuočių atliekoms ir kitoms antrinėms žaliavoms rūšiuoti, pastatymą pagal poreikį sodų ir garažų bendrijose, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais pakuočių atliekų tvarkymą (Biržų raj. sav. preliminarus poreikis - iki 19 vnt. bendro naudojimo ar individualių konteinerių komplektų; jie bus įrengiami, tik esant poreikiui)	Savivaldybė, PRATC, gamintojai ir importuotojai	2023-2027 m.	GI, kitos lėšos					
3.3.3. Juridinius asmenis aprūpinti individualaus naudojimo arba kolektyvinio (bendro) naudojimo pakuočių atliekų ir antrinių žaliavų rūšiavimo konteinerių komplektais (Biržų r. sav. poreikis – 350 vnt. konteinerių komplektų)	Savivaldybė, PRATC, gamintojai ir importuotojai	2023-2027 m.	GI, kitos lėšos					
3.3.4. Parinkti pakuočių atliekų, susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtos, priežiūros paslaugas teikiančius paslaugų teikėjus ir sudaryti su jais sutartis (ar pavedimus)	Savivaldybė, PRATC	2023-2027 m.	VR, kitos lėšos					
3.3.5. Organizuoti pakuočių atliekų,	Savivaldybė,	2023-2027	GI, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
susidarančių komunalinių atliekų sraute, rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo savivaldybės teritorijoje surinkimo paslaugos bei infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo, plėtos, priežiūros paslaugos teikimo administravimą	PRATC	m.						
3.4. uždavinys. Plėtoti kitų paruošimui naudoti pakartotinai ir perdirbimui tinkamų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas								
3.4.2. Plėsti buityje susidarančios tekstilės atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti konteinerių tinklą ir per DGASA) (iki 2023 m. pabaigos su APVA parama planuojama įsigyti 21 tekstilės atliekų konteinerį)	Savivaldybė, PRATC	2023-2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, kitos lėšos	27,3	33,1	27,3		
3.4.3. Vykdyti elektros ir elektroninės įrangos atliekų priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų tvarkymą	PRATC	2022-2027 m.	GI, PRATC, kitos lėšos					
3.4.4. Vykdyti atskirą naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimą DGASA, bendradarbiaujant su gamintojais ir importuotojais, organizuojančiais apmokestinamų gaminių atliekų tvarkymą, peržiūrėti naudotų padangų ir kitų apmokestinamų gaminių priėmimo į DGASA kainodarą	PRATC	2022-2027 m.	GI, VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.4.5. Vykdyti atskirą perdirbimui tinkamų atliekų (buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų, didelių gabaritų, žaliųjų	PRATC	2022-2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					

Priemonė	Vykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,					
			iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM			
					2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos	
atliekų ir kt. atliekų) surinkimą DGASA								
3.4.6. Organizuoti atskirą didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu	Savivaldybė, PRATC	2022-2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.5. uždavinys. Vystyti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą ir paslaugas								
3.5.1. Parengti ir su Panevėžio regiono savivaldybėmis suderinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiavimo vadovą gyventojams	PRATC	2024 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
3.5.2. Organizuoti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamąjį surinkimą (apvažiujamąjį surinkimą ne rečiau kaip 4 kartus per metus, individualią atliekų išvežimo paslaugą pagal gyventojo užsakymą, ir kt.)	Savivaldybė, PRATC	2025-2027 m.	VR, privačios lėšos, kitos lėšos					
3.5.3. Plėsti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūrą (plėtoti surinkimą per DGASA)	PRATC, Savivaldybė	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
3.5.4. Inicijuoti buities pavojingųjų atliekų surinkimo demonstracinį projektą pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse), įsigyjant ir pageidaujantiems gyventojams išdalinant specialias dėžes buities pavojingųjų atliekų surinkimui, laikymui ir pristatymui į DGASA	PRATC	2024-2025	2021-2027 ESF, SB, VR, kitos lėšos	10,0	12,1		10,0	
4 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą								
4.1. uždavinys. Užtikrinti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą								
4.1.1. Viesiems atliekų turėtojams teikti viešąją komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, atitinkančią minimalius kokybės reikalavimus,	Savivaldybė, PRATC	2022-2027 m.	VR, GI lėšos					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
kuriuos nustato Aplinkos ministerija								
4.1.2. Nustatyti vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžius, atsižvelgiant į Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nustatytą regioninę kainą	Savivaldybė	2023-2027 m.	VR lėšos					
4.2. uždavinys. Plėtoti Biržų rajono savivaldybės ir Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą								
4.2.1. Įgyvendinti maisto/virtuvės atliekų apdorojimo pajėgumų sukūrimo Panevėžio regione projektą	PRATC	2022-2024 m.	2014-2020 ESF, VR, PRATC, kitos lėšos	2 017,0	2 440,6	2 017,0		
4.2.2. Atnaujinti kompostavimo įrangą esamoje ŽAKA, įrengti stoginę, gerinti komposto kokybę	PRATC	2024-2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, I, PRATC, kitos lėšos	1 700,0	2 057,0		-	1 700,0
4.2.3. Įrengti kapinių, ir kt. atliekų apdorojimo aikštes, deginti skirtų komunalinių atliekų terminuoto laikymo aikštes bei stoginę Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023- 2027 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	1 100,0	1 331,0			1 100,0
4.2.4. Esant finansavimo galimybėms, įgyvendinti tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo projektą Panevėžio regioninio sąvartyno teritorijoje Dvarininkų km, Panevėžio raj.	PRATC	2023- 2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, PRATC, kitos lėšos	1 200,0	1 452,0		1 200,0	
4.2.5. Įvertinti galimybes įrengti saulės elektrinę(-es) ir pagamintą elektros energiją panaudoti regioninių įrenginių (MBA, DGASA) eksploatavimui	PRATC	2022-2024 m.	PRATC, kitos lėšos	10,0	12,1			10,0

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
4.2.6. Modernizuoti/atnaujinti Panevėžio MBA įrenginius, įskaitant biologinio apdorojimo įrenginių pritaikymą atskirai surinktų maisto atliekų apdorojimui, stoginės įrengimą BA įrenginių kieme bei mechaninės dalies modernizavimą, siekiant išrūšiuoti daugiau antrinių žaliavų	PRATC	2023-2027 m.	2021-2027 ESF, VB, SB, VR, PRATC, kitos lėšos	3 000,0	3 630,0		1 600,0	1 400,0
4.2.7. Uždengti užpildytas Panevėžio regioninio sąvartyno 1 ir 2 sąvartyno sekcijas	PRATC	2024-2025 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	2 000,0	2 420,0			2 000,0
4.2.8. Atnaujinti Biržų atliekų perkrovimo stotį	PRATC	2024-2027 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	200,0	242,0			200,0
4.2.9. Įrengti asbesto atliekų šalinimo sekciją	PRATC	2023 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	445,0	538,5			445,0
4.2.10. Esant poreikiui, įrengti Panevėžio regioninio sąvartyno 4 sekciją	PRATC	2027 m.	PRATC, VR, kitos lėšos	2 000,0	2 420,0			2 000,0
4.3. uždavinys. Aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu eksploatuoti komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą, optimizuoti jos darbą ir poveikį aplinkai								
4.3.1. Eksploatuoti Panevėžio regioninę sąvartyną Dvarininkų km, Panevėžio raj., kaupti lėšas jo uždarymui	PRATC	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.2. Vykdyti uždarytų sąvartynų priežiūrą po uždarymo	PRATC	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.3. Eksploatuoti regionines DGASA ir Keisk'is daiktų keitimosi stoteles	PRATC	2022-2027 m.	VR, GI, PRATC, privačios, kitos lėšos					
4.3.4. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštes	PRATC	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.5. Eksploatuoti regioninius mechaninio	PRATC	2025-2027	VR, PRATC,					

Priemonė	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis,				
				iš viso, tūkst. Eur be PVM	iš viso, tūkst. Eur su PVM	tame tarpe priemonių, finansuojamų iš šių šaltinių, tūkst. Eur be PVM		
						2014-2020 ESF, VB lėšos	2021-2027 ESF, VB lėšos	SB, VR, PRATC, kitos lėšos
biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius Dvarininkų km, Panevėžio raj.		m.	kitos lėšos					
4.3.6. Eksploatuoti regioninius maisto/virtuvės atliekų apdorojimo įrenginius	PRATC	2023-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.3.7. Eksploatuoti atliekų perkrovimo stotis	PRATC	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.4. uždavinys. Vykdyti atliekų monitoringą								
4.4.1. Vykdyti surinktų ir perduotų tvarkyti komunalinių atliekų, įskaitant ir surinktas atliekas per papildančias atliekų surinkimo sistemas, apskaitą	Savivaldybė, PRATC	2022-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
4.4.2. Sukurti duomenų apie susidariusias ir sutvarkytas juridinių asmenų komunalines atliekas (pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų, biologinių atliekų ir kt.) duomenų bazę, kaupti ir analizuoti šiuos duomenis	Savivaldybė, PRATC	2023-2027 m.	VR, PRATC, kitos lėšos					
Iš viso, tame tarpe:				14 615,5	17 684,8	2 615,5	3 015,0	8 985,0
<i>Visuomenės švietimui, įtraukimui, pilotiniams projektams (regiono mąstu), tame tarpe</i>				<i>318,0</i>	<i>384,8</i>	<i>3,0</i>	<i>205,0</i>	<i>110,0</i>
<i>Biržų rajono savivaldybės indėlis regioninėje viešinimo kampanijoje</i>				<i>30,0</i>	<i>36,3</i>		<i>30,0</i>	
<i>Rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros ir kompostavimo namų sąlygomis plėtrai Biržų raj. savivaldybėje</i>				<i>282,8</i>	<i>342,2</i>	<i>282,8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Rūšiuojamojo surinkimo infrastruktūros ir kompostavimo namų sąlygomis plėtrai Panevėžio regione</i>				<i>30,0</i>	<i>36,3</i>	<i>-</i>	<i>10,0</i>	<i>20,0</i>
<i>Atliekų tvarkymo įrenginių, infrastruktūros plėtrai, atnaujinimui Biržų raj. savivaldybėje</i>				<i>200,0</i>	<i>242,0</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>200,0</i>
<i>Atliekų tvarkymo įrenginių, infrastruktūros plėtrai, atnaujinimui Panevėžio regione</i>				<i>13 784,7</i>	<i>16 679,5</i>	<i>2 329,7</i>	<i>2 800,0</i>	<i>8 655,0</i>

* Finansavimo šaltinių trumpiniai:

2014-2020 ESF – 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų lėšos,
2021-2027 ESF – 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų lėšos,
GI – gamintojų ir importuotojų lėšos,
PRATC – PRATC lėšos,
SB – savivaldybių biudžetų lėšos,
VB – valstybės biudžeto lėšos,
VR – vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą lėšos.

Atsižvelgiant į 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje numatytus veiksmus – didinti komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumus bei plėtoti atliekų paruošimo perdirbti ir perdirbimo pajėgumus, planuojama, kad dalis Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plane numatytų priemonių galės būti dalinai finansuojamos 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų ir (ar) valstybės biudžeto lėšomis.

Regioninė pažangos priemonė 02-001-06-10-01 (RE) „Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą“. Planuojama, kad iš šios pažangos priemonės bus finansuojama regioninė visuomenės informavimo kampanija (Biržų rajono savivaldybės indėlis – 30 tūkst. Eur).

Pažangos priemonė 02-001-06-10-02 „Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinių žaliavų panaudojimą“. Planuojama, kad iš šios pažangos priemonės bus finansuojami regioniniai biologinių ir tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimo ar plėtros projektai (tekstilės atliekų perdirbimo pajėgumų sukūrimas, MBA biologinio apdorojimo įrenginių modernizavimas). Taip pat Panevėžio MBA įrenginių mechaninės dalies modernizavimas (pritaikant daugiau išrūšiuoti pakuočių ir antrinių žaliavų iš mišrių atliekų, įdiegus maisto atliekų rūšiuojamąjį surinkimą). Esant poreikiui bus galima pasinaudoti parama biologinių atliekų kompostinėms įsigyti, maisto atliekų kompostinių poreikis bus patikslintas po maisto atliekų savanoriško kompostavimo namuose demonstracinio projekto pasirinktoje(-ose) Panevėžio regiono savivaldybėje(-ėse) įgyvendinimo.

4.2. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai

Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

1. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Biržų rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 m. plano* įgyvendinimo priemonės, pateiktos *36 lentelėje*;
2. kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų *Valstybinio atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plano* komunalinių atliekų tvarkymo užduotys (užpildoma 37 lentelė):

37 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo 2021-2027 metų plano įgyvendinimo vertinimo kriterijų ir jų siekiamų reikšmių sąrašas

VAPTP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo užduotys	Reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027
	Valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys						
260.1-260.2	Planuojamas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	Siektina reikšmė	60%	62%	63%	65%	63%
		Faktinė reikšmė	...	...	...	...	...
260.3	Planuojamas šalinti Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	Siektina reikšmė	13%	11%	10%	8%	6%
		Faktinė reikšmė	...	...	...	...	...
	Rūšiuojamojo surinkimo kiekybinės užduotys savivaldybei/regionui						

261.1	Planuojamas susidarymo vietoje sutvarkyti biologinių atliekų ir rūšiuojamuoju būdu surinkti Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų kiekis, proc. (vertinant nuo susidarančių komunalinių atliekų)	Siektina reikšmė	60%	65%	70%	75%	80%
		Faktinė reikšmė	...	...	...	...	...
261.2	Namų ūkių aprūpinimas biologinių atliekų surinkimo priemonėmis bei kompostavimo susidarymo vietoje priemonėmis urbanizuotose vietovėse, kuriose gyventojų – daugiau nei 2000, tame tarpe:						
	Žaliųjų atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	Faktinė reikšmė		...	...	...	...
	Maisto atliekų kompostavimo dėžės, vnt.	Faktinė reikšmė		...	...	...	...
	Žaliųjų atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	Faktinė reikšmė		...	...	...	...
	Maisto atliekų surinkimo konteineriai, vnt.	Faktinė reikšmė		...	...	...	...
261.5	Gyventojų aprūpinimas surinkimo priemonėmis buityje susidarančioms tekstilės atliekomis surinkti, vnt.	Faktinė reikšmė			...	...	...
261.7.5	Iki 2027 m. išplėsti DGASA tinklą – kaimo vietovėse įrengti po vieną DGASA ne didesniu kaip 15 km atstumu nuo gyvenamųjų teritorijų, o miestuose – vieną DGASA 10 km atstumu tarp tokių aikštelių arba aprūpinančią bent 40 000 gyventojų	Siektina reikšmė	2	2	2	2	2
		Faktinė reikšmė					...
263.3.	plėsti atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti, priėmimo vietų (stotelių) tinklą;	Siektina reikšmė	2	2	2	2	2
		Faktinė reikšmė					...